NobonyadOnline NobonyadOnline
NobonyadOnline.ir

شنبه ۲۳ آبان ۱۴۰۵
سال اول ■ شماره ۱۸۵
۸ صفحه ■ ۱۰۰۰۰ تومان

نوبنیاد

روزنامه سراسری
صبح ایران

دمیدن دولت بر آتش زیر خاکستر بنزین

اظهارات تازه اسماعیل سقاب اصفهانی و محمدجعفر قائم‌پناه، معاونان مسعود پزشکیان، درباره محدودیت عرضه بنزین، جمع‌آوری کارت‌های جایگاه‌ها و ذخیره‌سازی سوخت از محل سهمیه شخصی، بار دیگر سیاست بنزینی دولت را به موضوعی نگران‌کننده تبدیل کرده است؛ اظهاراتی که در شرایط جنگی و فشارهای اقتصادی، به‌جای ایجاد اطمینان در جامعه، این نگرانی را به وجود آورده که دولت بار دیگر به دنبال آزادسازی قیمت بنزین (گران‌سازی) است.

۵

چراغ سبز به بازنگری هسته‌ای

پس از طرح مطالبه عمومی خروج از NPT در تجمعات شبانه، مجلس خبرگان رهبری هم خواستار تحول دکترین دفاعی شد

۲

جهاد ابتدایی فراتر از دفاع نظامی

دکتر امیرحسین قاضی زاده هاشمی
معاون شهید رئیسی در دولت سیزدهم

نقطه آغاز این بحث، توجه به مفهوم «سد عن سبیل‌الله» و موانعی است که دشمن در مسیر تحقق اهداف و پیشرفت جامعه اسلامی ایجاد می‌کند. نظام سلطه ممکن است با تجاوز نظامی، اما همچنین با تحریم اقتصادی، محاصره، تهاجم فرهنگی، ایجاد ناامنی و فشارهای سیاسی، مانع حرکت جامعه اسلامی به سوی دستاوردهای موردنظر خود شود. بنابراین، مسئله صرفاً دفاع از سرزمین در برابر حمله نظامی نیست؛ بلکه صیانت از امکان رشد و پیشرفت جامعه اسلامی نیز موضوعیت دارد.

متن کامل در صفحه ۳

ضرورت اجماع ملی برای مقابله با محاصره اقتصادی

محاصره شکنی به جای مذاکره بازی

۷

آمریکایی‌ها برای تکمیل آرایش نظامی زمان می‌خرند

دشمن در تدارک جنگ، سیاسیون در رویای توافق

۷

بین الملل | صفحه ۶

گردن‌کج اروپا مقابل معماری جدید امنیتی

طرح دونالد ترامپ برای معماری جدید امنیتی اروپا، در میانه مذاکرات اوکراین، نگرانی پایتخت‌های اروپایی را برانگیخته است. نگرانی از آنکه آمریکا و روسیه آینده امنیتی قاره را بی‌حضور صاحبان آن تعیین کنند.

اقتصادی | صفحه ۴

فروش یوآنی نفت در هرمز، اقدامی که فراموش شد

در ۲۳ اسفند ۱۴۰۴، خبر بررسی عبور محدود نفتکش‌ها با شرط معامله نفت به یوان چین منتشر شد. این موضوع واکنش اقتصاددانان را برانگیخت که آن را عاملی برای کاهش وابستگی به دلار و تضعیف سلطه نظام مالی آمریکا در تجارت جهانی دانستند.

خبر کوتاه

محمد مخبر: قائد شهید مجدانه پیشرفت‌های هوافضا را پیگیری می‌کردند

مشاور و دستیار مقام معظم رهبری در دیدار با خانواده شهید سردار داوود شیخیان گفت: قائد شهید امت مجدانه و با حساسیت بالا پیشرفت‌ها و تحول‌های هوافضا را پیگیری می‌کردند. رشدهای عظیم انجام‌شده در این مسیر مرهون هدایت‌ها و راهبردهای ابلاغی ایشان بوده است. شهید شیخیان با بهره‌گیری از تجربه تخصصی و شناخت میدانی، در طراحی و توسعه ظرفیت‌های نوین پدافندی نقش‌آفرینی کرد و برای افزایش تحرک، انعطاف‌پذیری و کارآمدی سامانه‌های دفاعی کشور تلاش کرد.

سرلشکر وحیدی: تجاوز جدید را با ضربات دردناک پاسخ می‌دهیم

فرمانده کل سپاه پاسداران در پیامی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «دشمن از شکست‌های پی‌درپی که خورد درس بگیرد، وگرنه درس‌های بزرگ‌تری در راه است.»

خضریان: وحدت و انسجام نیاز به گذشت و بزرگ‌منشی دارد

علی خضریان، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس گفت: انسجام داخلی یکی از مهمترین ظرفیت‌های بازدارندگی ما در مقابل دشمن است. وقتی صحبت از انسجام و وحدت می‌کنیم به این معناست که اختلافات سیاسی و سلیقه‌ای را به رسمیت شناختیم و در یک جاهایی با یکدیگر اختلاف نظر داریم ولی در کنار آن وقتی در یک جنگ با دشمن بزرگ خارجی هستیم، همانطور که ملت بزرگ ایران ایستاده است باید احزاب و گروه‌های سیاسی، شخصیت‌های سیاسی، دولت، مجلس و قوه قضاییه نیز اولویت خود را این امر قرار بدهد. وی افزود: وحدت و انسجام نیاز به گذشت و بزرگ‌منشی دارد و هر کسی هم مسئولیت سنگین‌تری دارد بیشتر باید گذشت کند. برخی از اتفاقاتی که در فضای سیاسی ما در حال رخ دادن است از این موضوع نشأت می‌گیرد که هنوز در برخی سیاسیون باور به جنگی بودن اوضاع کشور ندارند.

پناهیان: جریان‌هایی که دل امام ما را خون کردند از توافق اسلام آباد حمایت می‌کنند!

حجت‌الاسلام والمسلمین علیرضا پناهیان با اشاره به وجود زمینه‌های اختلاف نظر در کشور، اظهار کرد: آن کلمه «علی‌الاصول» که رهبر معظم انقلاب در نامه خود به کار بردند، ضمن اینکه پیام بسیار قدرتمندی به دشمنان ما داد مبنی بر اینکه هنوز طرح‌های بسیار قوی‌تری برای آنها داریم، نشان داد که این بار کوتاه آمده‌ایم. پناهیان ادامه داد: این تعبیر همچنین زمینه سوءاستفاده سوءاستفاده‌چی‌ها در داخل را قلع‌وقمع کرد؛ سوءاستفاده‌هایی که تازه اکنون در حال آشکار شدن است. وی خاطرنشان کرد: جریان‌هایی که دل امام ما را خون کردند، اکنون در حال دفاع از بخش‌هایی از توافق‌نامه هستند و انسان درمی‌یابد که «علی‌الاصول» در اینجا معنای خود را نشان می‌دهد.

انهدام رادار هشدار اولیه ارتش متجاوز آمریکا در جزیره بحرین

روز گذشته، روابط عمومی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در اطلاعیه شماره ۲۲ از انهدام رادار هشدار اولیه ارتش متجاوز آمریکا در جزیره بحرین خبر داد. در متن این اطلاعیه آمده است: رزمندگان هوافضای سپاه در پاسخ به تجاوز هوایی دشمن به یک دکل مخابراتی در سیریک، رادار هشدار اولیه متجاوزان آمریکا در جزیره بحرین را هدف قرار داده و منهدم کردند. این یک اخطار جدی به دشمن متجاوز برای پایان دادن به شیطنت‌های هوایی و قاچاق نفت در تنگه هرمزه است در صورت تکرار تخلفات و تجاوزها نیروی هوا فضای سپاه برای مقابله بدون مرز در آماده باش کامل قرار دارد. شرکت‌های متخلفی که فریب دشمن متجاوز را بخورند با تنبیهات جدی‌تری مواجه خواهند شد.

پس از طرح مطالبه عمومی خروج از NPT در تجمعات شبانه، مجلس خبرگان رهبری هم خواستار تحول دکترین دفاعی شد

چراغ سبز به بازنگری هسته‌ای

جعفر کاظمی
روزنامه‌نگار

در پی تحمیل دو جنگ تحمیلی ۱۲ و ۴۰ روزه و همچنین تهدیدات روزافزون آمریکا و رژیم صهیونیستی درباره تمامیت ارضی و موجودیت نظام جمهوری اسلامی که با محاصره دریایی، هوایی و زمینی آمریکا عینیت یافته است، مسئله خروج از ان پی تی به یک مطالبه عمومی مبدل شد. مطالبه‌ای که در ابتدا از کف میادین و خیابان‌های کشور آغاز شد و با سرعت به محافل نخبگانی و تریبون‌های رسمی رسید. بویژه اینکه خطیب جمعه تهران روز جمعه ۸ آبان ماه در نماز جمعه تاکید کرده بود: «طرح موضوع بازنگری در دکترین هسته‌ای نتیجه تجربه‌های تلخ ملت ایران و حاصل افزایش آگاهی و بصیرت درباره ضرورت بازدارندگی است. مطالبه بازنگری در دکترین هسته‌ای، ریشه در حق ملت ایران برای برخورداری از امنیت و زندگی عزتمندانه دارد.» دقیقا یک روز بعد از بازخورد به موضوع بازنگری در دکترین هسته‌ای در تریبون رسمی نمازجمعه، سرلشکر رضایی دبیر شورای عالی امنیت ملی در گفتگو با صدا و سیما درباره تغییر دکترین هسته‌ای نکاتی مطرح کرد و گفت: «اما ملت ایران دارای مطالباتی است. بالاخره آنها می‌بینند دشمن مراکز هسته‌ای ما را هدف قرار داده است. می پرسند به چه دلیل زده؟ ما که به تمام بازرسی‌های آژانس پاسخ مثبت دادیم و کمک کردیم بیایند بازرسی کنند؟ بنابراین وقتی مردم این موارد را می‌بینند قاعدتاً خواسته آنها از ما این است که برای چه می خواهید این وضع ادامه دهید.»

بازنگری در دکترین دفاعی؛ ضرورتی اجتناب ناپذیر

بحث بازنگری در دکترین هسته‌ای و دفاعی کشور اکنون وارد مرحله‌ای تازه شده است. در همین راستا، مجلس خبرگان رهبری روز پنجشنبه، ۲۱ آبان، با صدور بیانیه‌ای به مطالبه عمومی برای بررسی خروج از NPT و بازنگری در دکترین دفاعی کشور واکنش نشان داد. خبرگان ملت در اینباره تاکید کردند: «تهدیدهای مکرر دشمن متجاوز به ویژه تهدید نسبت به دانش هسته‌ای کشور گویای آن است که نمی‌توان امیدی به نهادهای بین‌المللی مسئول در این زمینه داشت. لذا بررسی موضوع خروج از NPT و بازنگری در دکترین دفاعی کشور و ایجاد بازدارندگی لازم ضرورتی اجتناب‌ناپذیر شده و به مطالبه‌ای عمومی و ملی تبدیل گردیده؛ امید است که مسئولان محترم با بهره‌گیری از هدایت‌های حکیمانه رهبری عزیز به این مطالبه توجه نمایند.»

سیاست خارجی هم‌پای میدان باشد

نمایندگان مجلس خبرگان در بخشی دیگر از این بیانیه به ضرورت هماهنگی و در چارچوب بودن مواضع دستگاه سیاست خارجی با فرمایشات رهبر انقلاب تاکید و تصریح داشتند: «در صورتی که دشمنان ناکام، قصد امتحان مجدد بخت سیاه خود را داشته باشند و حمله دیگری را آغاز کنند همچنانکه رهبر حکیم و عزیز انقلاب بیان فرموده‌اند قطعاً با پاسخ فوری و اثرگذار و بدون محدودیت جغرافیایی نیروهای قهرمان ما مواجه خواهند شد. دستگاه سیاست خارجی کشور نیز بایستی در همین مسیر گام بردارد و زبان گویای مقاومت و ایستادگی کشور باشد و پیام روشن و قاطع ایران اسلامی را به همه به ویژه همسایگان برساند.» ضرورت تشکیل ستاد اقتصاد جنگ خبرگان در بخشی دیگر از این بیانیه به موضوع معشیت و تاب آوری مردم اشاره و بر ضرورت تشکیل ستاد اقتصاد جنگ تاکید کردند. در متن این بیانیه آمده است: «از آنجا که مردم، ستون اصلی قدرت ملی محسوب می‌شوند تلاش در جهت خدمت به این مردم و رفع مشکلات آنان به ویژه مشکلات معیشتی و اقتصادی مهم‌ترین مأموریت مسئولان خدمتگزار است. دشمن برای شکستن تاب آوری کشور به جنگ اقتصادی دل بسته است و تلاش مذبوحانه برای محاصره هوایی و زمینی کشور و آسیب زدن به شریانهای اقتصادی، بخشی از این راهبرد است.. در چنین شرایطی شکل گیری ستاد اقتصاد جنگ با مشارکت قوای مختلف و اشراف و نظارت عالیه نهاد رهبری می‌تواند بیش از پیش به استحکام خط دفاعی کشور و شکل گیری آرایش جنگی در این عرصه مهم کمک کند.»

هشدار به همسایگان

هشدار خبرگان به همسایگان کشورمان، محوری دیگر که در این بیانیه بدان اشاره شد. «همسایگان ما هم باید بدانند که امنیت این منطقه صرفاً به دست مردم منطقه قابل تأمین است و حضور بیگانگانی که از هزاران کیلومتر دورتر به اینجا آمده‌اند نه تنها کمکی به امنیت منطقه نمی‌کند، بلکه منشاء و علت اصلی ناامنی‌ها حضور همین اجانب و راه حل اصلی این بحران هم خروج این دشمنانِ دوست‌نما از منطقه است.»

مسئولان در پیگیری مطالبات مردم عقب نشینی نکنند!

خبرگان ملت همچنین با اشاره به پیام ۱۳ آبان رهبر انقلاب افزودند: «مطابق بیان ارزشمند رهبر عزیز انقلاب اسلامی که بیان فرمودند «اگر کسانی هستند که تصور می‌کنند با امتیاز دادن به آمریکا می‌توان او را از دشمنی با ملت ایران منصرف کرد سخت در اشتباهند» و «کمترین گرایش تسلیم‌آمیز به دشمن سطله‌گر، سرمایه عظیمی را که به برکت خون شهداء و با فداکاری آحاد ملت به دست آمده برباد خواهد داد و دشمن مستکبر را برای زیاده‌خواهی بیشتر و جنگ‌ها و جسارتهای بعدی جری‌تر خواهد کرد» از مسئولان خدمتگزار انتظار می‌رود در کنار نیروهای مسلح قهرمان و مردم مؤمن و فداکار، ذره‌ای از پیگیری مطالبات و حقوق ملت ایران عقب‌نشینی نکنند و اطمینان داشته باشند که در این راه از حمایت ملتِ مجاهد و عنایت الهی برخوردار خواهند بود.»

حمایت از ملت یمن و محکومیت احکام ظالمانه برخی از دادگاه‌های همسایه

تاکید بر حمایت از ملت قهرمان یمن بخشی دیگر از این بیانیه بود. «حمایت مستمر از همسنگران عزیز در جبهه مقاومت بایستی از اولویت‌های مهمی باشد که به هیچ وجه دستخوش فراموشی و غفلت نشود.» در پایان این بیانیه، احکام ظالمانه دادگاههای برخی کشورهای منطقه علیه مردم و به‌ویژه جوانان و علمای این کشورها قلوب مسلمانان محکوم شد.

دستگاه‌های مسئول از فضای فرهنگی کشور صیانت کنند!

نمایندگان مجلس خبرگان در بیانیه خود آوردند: «هجوم فرهنگی دشمن و ترویج و گسترش ناهنجاریهای اجتماعی به ویژه در حوزه عفاف و حجاب نشان‌دهنده نقشه شوم دشمنان برای فروپاشی درونی جامعه اسلامی است و ضرورت صیانت بیشتر از سلامت فرهنگی و فضای پاک و معنوی این کشور مقدس را یادآور می‌شود. انتظار مردم مسلمان و شهید داده این است که چنانکه خاک این سرزمین با خون مطهر هزاران شهید صیانت شده است، فضای فرهنگی آن هم باید از هجوم دشمنان بداندیش حراست شود. مجدداً از دستگاه‌های مسئول تقاضا داریم که بیش از گذشته به این مطالبه مردم عزیز توجه داشته باشند و به وظیفه الهی و قانونی خود عمل کنند.»

سیاسی

تشییع پیکر ۳۵۰ فرزند خوشنام حضرت زهرا در سراسر ایران

صبح روز گذشته، مراسم وداع و تشییع پیکرهای مطهر ۳۵۰ شهید والامقام گمنام دفاع مقدس در اقصی نقاط کشور برگزار شد؛ مراسمی که با حضور گسترده مردم در استان‌های مختلف همراه بود. مشهد، بیرجند، یزد، بندرعباس، اصفهان، شیراز، ارومیه، اردبیل، البرز، بوشهر، شهرکرد و اهواز از جمله شهرهایی بودند که میزبان مراسم تشییع شهدای گمنام دفاع مقدس بودند. در تهران نیز مردم روز گذشته پیکرهای مطهر ۱۱۰ شهید گمنام دوران دفاع مقدس را از مقابل دانشگاه تهران تشییع کردند. این مراسم از مقابل سردر اصلی دانشگاه تهران آغاز شد و پیکرهای مطهر شهدا تا معراج شهدا بدرقه شدند. گفتنی است پیکرهای مطهر این شهدا از سالروز شهادت حضرت فاطمه زهرا(س) تا سالروز وفات حضرت ام‌البنین(س)، در محل‌های از پیش تعیین‌شده و آماده‌شده به خاک سپرده خواهند شد. همچنین مسعود پزشکیان، رئیس جمهور و سرلشکر احمد وحیدی، فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، درکنار مردم در این مراسم حضور داشتند. سردار ایزدی، جانشین فرمانده کل سپاه نیز در این مراسم به سخنرانی پرداخت و تأکید کرد: «رسالت خود می‌دانیم انتقام خون به‌ناحق رهبر شهید را بگیریم.» قابل ذکر است که وجود پرچم‌های سرخ خونخواهی در دستان مردم منتقم، جلوه خاصی را به این مراسم بخشید.

ستاد «سالگرد عروج خونین امام مجاهد شهید» تشکیل شد

روز گذشته، با حکم حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمحسن خامنه‌ای، رئیس دفتر حفظ و نشر اندیشه و آثار امام مجاهد شهید حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی خامنه‌ای، ستاد «سالگرد عروج خونین امام مجاهد شهید» تشکیل و اعضای آن منصوب شدند. از جمله اعضای منصوب این ستاد می‌توان به دکتر محمدرضا عارف معاون اول رئیس جمهور، حجت‌الاسلام والمسلمین مروی تولیت آستان قدس رضوی، حجت‌الاسلام والمسلمین طائب رئیس سازمان بسیج مستضعفین، دکتر غلامعلی حداد عادل مشاور رهبر معظم انقلاب، حجت‌الاسلام والمسلمین حاج علی اکبری رئیس شورای سیاستگذاری ائمه جمعه کشور و دکتر علیرضا زاکانی شهردار تهران اشاره کرد. این ستاد، برنامه‌های سالگرد شهادت رهبر انقلاب اسلامی را در ایام ۹ اسفند در ابعاد ملی و بین‌المللی پیگیری خواهد کرد. در این حکم، تبیین اندیشه و عمل امام مجاهد شهید، ترسیم ابعاد شخصیت ایشان و ارتقای آگاهی از «مکتب امام مجاهد شهید» با هدف امتداد بخشی به راه و پیام آن رهبر الهی، از مأموریت‌های ستاد عنوان شده است. همچنین بر تقویت بعثت یافتگی ملت و امت و تعمیق انسجام ملی و اسلامی تأکید شده است. توجه به گستره و تنوع مخاطبان بین‌المللی، اهتمام به فعالیت‌های مردمی و طراحی و اجرای برنامه‌های فرهنگی، هنری، سیاسی و اجتماعی، از دیگر محورهای این حکم است. پرهیز جدی از کارهای تشریفاتی و هزینه‌های بیجا نیز مورد تأکید قرار گرفته است.

از مقابله با تجاوز نظامی تا صیانت از مسیر پیشرفت جامعه اسلامی

جهاد ابتدایی فراتر از دفاع نظامی

دکتر سید امیرحسین قاضی زاده هاشمی
معاون شهید رئیسی در دولت سیزدهم

تعبیر جهاد ابتدایی علیه استکبار در ابعادی منطقه‌ای در پیام ۱۳ آبان ۱۴۰۵ امام امت، پرسش مهمی درباره حدود و قلمرو جهاد در مواجهه با نظام سلطه مطرح می‌کند: آیا جهاد صرفاً واکنشی به حمله نظامی دشمن است یا می‌تواند مقابله با مجموعه اقداماتی را نیز دربرگیرد که مسیر پیشرفت جامعه اسلامی را مسدود می‌کنند؟

۱. جهاد ابتدایی؛ دفاع از مسیر پیشرفت جامعه اسلامی

نقطه آغاز این بحث، توجه به مفهوم «سد عن سبیل‌الله» و موانعی است که دشمن در مسیر تحقق اهداف و پیشرفت جامعه اسلامی ایجاد می‌کند. نظام سلطه ممکن است با تجاوز نظامی، اما همچنین با تحریم اقتصادی، محاصره، تهاجم فرهنگی، ایجاد ناامنی و فشارهای سیاسی، مانع حرکت جامعه اسلامی به سوی دستاوردهای موردنظر خود شود. بنابراین، مسئله صرفاً دفاع از سرزمین در برابر حمله نظامی نیست؛ بلکه صیانت از امکان رشد و پیشرفت جامعه اسلامی نیز موضوعیت دارد.

جهاد ابتدایی لزوماً به معنای آغاز جنگ بدون وجود تهدید نیست؛ بلکه می‌تواند ناظر به ابتکار عمل در برابر اقداماتی باشد که اگرچه ممکن است نظامی نباشند، اما با هدف متوقف کردن حرکت جامعه اسلامی صورت می‌گیرند.

۲. از محاصره اقتصادی و فرهنگی تا مقابله نظامی

یکی از پرسش‌های اساسی این است که اگر دشمن پس از پایان یک درگیری نظامی، همچنان محاصره اقتصادی را ادامه دهد، با تهاجم فرهنگی و سیاسی مسیر پیشرفت را مسدود کند یا با ایجاد ناامنی، اهداف خود را دنبال کند، آیا جامعه اسلامی همچنان باید صرفاً در موقعیت واکنشی باقی بماند؟

اگر اقدامات دشمن در امتداد یک راهبرد سلطه‌گرانه برای جلوگیری از پیشرفت جامعه اسلامی باشد، مقابله با آن نیز می‌تواند از ظرفیت‌های متناسب، از جمله ظرفیت نظامی، برخوردار شود. در اینجا جهاد ابتدایی در واقع نوعی دفاع پیش‌دستانه از مسیر رشد و تحقق اهداف الهی جامعه اسلامی است؛ نه صرفاً واکنش به حمله نظامی آغازشده.

۳. نسبت جهاد ابتدایی با عصر غیبت

این برداشت، پرسش فقهی مهم دیگری را نیز مطرح می‌کند: آیا چنین جهادی الزاماً باید با دستور مستقیم امام معصوم(ع) انجام شود یا در عصر غیبت نیز امکان ورود به این عرصه وجود دارد؟ می‌توان از امکان اقدام در برابر موانع سلطه‌گرانه دشمن، بدون صدور دستور مستقیم معصوم(ع)، سخن گفت. البته تبیین مبانی فقهی، حدود اختیارات و شرایط تحقق چنین حکمی، نیازمند بررسی مستقل است.

۴. قلمرو جهاد؛ ملت ایران یا امت اسلامی؟

پرسش دیگر به گستره موضوع جهاد مربوط است. اگر ملاک، جلوگیری از مسدود شدن مسیر پیشرفت جامعه اسلامی و حرکت در سبیل‌الله باشد، آیا این مسئولیت صرفاً به ملت ایران محدود می‌شود یا سایر ملت‌های مسلمان را نیز دربرمی‌گیرد؟ با توجه به مفهوم امت واحد اسلامی، نمی‌توان این پرسش را نادیده گرفت. باید بررسی کرد که مقابله با موانع پیشرفت دیگر جوامع اسلامی چه جایگاهی در این چارچوب دارد.

اهمیت این برداشت از جهاد ابتدایی در آن است که موضوع جهاد را از دفاع صرفاً سرزمینی و نظامی فراتر می‌برد و آن را به صیانت از مسیر پیشرفت و تحقق اهداف الهی جامعه اسلامی پیوند می‌زند. معیار اصلی صرفاً آغاز یا عدم آغاز حمله نظامی نیست؛ بلکه باید دید آیا دشمن با اقدامات مختلف خود درصدد مسدود کردن مسیر رشد جامعه اسلامی است یا خیر. بر همین اساس، جهاد ابتدایی می‌تواند مفهومی ناظر به مقابله فعال با نظام سلطه در عرصه‌های مختلف باشد؛ مفهومی که تبیین دقیق مبانی فقهی، حدود اجرایی و قلمرو امت اسلامی آن، از مهم‌ترین ضرورت‌های این طرح مسئله می‌باشد.

خبر کوتاه

سردار نقدی: انتقام از قاتلان رهبر شهید قطعی است

سردار «محمدرضا نقدی» مشاور فرمانده کل سپاه در حاشیه مراسم تشییع پیکر مطهر ۱۱۰ شهید گمنام دفاع مقدس در تهران اظهار داشت: با توجه به رخدادهای اخیر، مردم نگاه ویژه‌تری به شهدا دارند و برکت و نور شهداست که جامعه را برانگیخته و مردم را به میدان آورده است. وی با اشاره به مطالبه مردم برای انتقام از عاملان شهادت حضرت آیت‌الله‌العظمی شهید سیدعلی خامنه‌ای (ره) گفت: مطالبه انتقام، خواست عمومی مردم است. مردم رهبر خود را دوست داشته و دارند و به چیزی جز انتقام رضایت نمی‌دهند. سردار نقدی اضافه کرد: این مطالبه موضوع تازه‌ای نیست و مردم هر شب در میدان‌ها، طی ۲۵۷ شب گذشته، در شهرها و روستاهای سراسر کشور آن را فریاد زده‌اند. این مطالبه همچنان ادامه خواهد داشت. مشاور فرمانده کل سپاه در پایان تأکید کرد: این ماجرا بدون انتقام از قاتلان رهبر شهید پایان نخواهد یافت و ان‌شاءالله این انتقام گرفته خواهد شد.

ادامه رسیدگی به طرح مقابله با نفوذ در مجلس

عباس گودرزی سخنگوی هیات رئیسه مجلس شورای اسلامی در تشریح دستور کار جلسات علنی مجلس شورای اسلامی در هفته آتی، گفت: جلسات علنی مجلس در روزهای یکشنبه، سه‌شنبه و چهارشنبه به صورت حضوری - وبیناری برگزار می‌شود و ادامه رسیدگی به گزارش کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی درباره طرح مقابله با نفوذ بیگانگان با عنوان طرح مقابله با نفوذ سرویس‌های اطلاعاتی و دولت‌ها یا نهادهای بیگانه در کشور در دستور کار صحن قرار دارد.

واکنش رئیس کمیسیون امنیت ملی به اظهارات مشاور پزشکیان

رئیس کمیسیون امنیت ملی مجلس در واکنش به توهین مشاور پزشکیان در صفحه شخصی خود نوشت: «انتظار می‌رود جناب آقای پزشکیان، نظرات بیشتری را از اطرافیانشان، به‌ویژه درباره سخن گفتن راجع به جمهوری اسلامی ایران و ملت مبعوث و پیرو آن، داشته باشند. بعضی از اظهارنظرهای نسنجیده آنان به هیچ‌وجه قابل قبول و چشم‌پوشی نیست.»

نخستین نشانه تحول در دکترین دفاعی

عضو کمیسیون امور داخلی کشور مجلس با اشاره به تحول در دکترین دفاعی کشورمان گفت: می‌توان گفت نخستین نشانه‌های تحول در دکترین دفاعی جمهوری اسلامی ایران، در تأکید رهبر انقلاب در به‌روزرسانی بانک اهداف در دیدار اخیر و دستورات ایشان به فرماندهان ارشد نظامی کشورمان، آشکار شد. نماینده مردم تهران، ری، شمیرانات، اسلامشهر و پردیس در مجلس شورای اسلامی در با بیان اینکه این دستور رهبری معظم می‌تواند تأکیدی از بازتعریف اولویت‌ها و الزامات راهبردی در معادلات دفاعی کشور باشد، عنوان کرد: در صورت ارتکاب هرگونه حماقت از سوی دشمن آمریکایی-صهیونیستی و هم‌پیمانان آنها، جهان شاهد جلوه‌های تازه‌ای از توانمندی، ابتکار و راهبرد تهاجمی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

ساخت جی‌پی‌اس تمام‌ایرانی در دستور کار نیروی هوافضای سپاه

سردار علی بلالی؛ مشاور فرمانده نیروی هوافضای سپاه در گفتگوی تلویزیونی اظهار کرد: ساخت جی‌پی‌اس تمام‌ایرانی در دستور کار نیروی هوافضای سپاه قرار دارد. وی همچنین افزود: ما آنقدر پهپاد و موشک داریم که به دنبال جایی هستیم تا آن‌ها را انبار کنیم.

فروش یوآنی نفت در هرمز، اقدامی که فراموش شد

۲۳ اسفند ۱۴۰۴ زمانی که جنگ وارد سومین هفته خود شده بود، تنگه هرمز تحت مدیریت نیروهای مسلح ایران قرار داشت، نفتکش‌های زیادی منتظر اجازه ایران برای عبور و کشورها نیز برای عبور آن‌ها با ایران وارد رایزنی شده بودند، خبری منتشر شد که توجه بسیاری از کارشناسان و اقتصاددانان را به خود جلب کرد. «ایران اکنون در حال بررسی اجازه عبور به تعداد محدودی نفتکش از تنگه هرمز است اما فقط در صورتی که محموله نفتی آن‌ها با یوان چین معامله شود.» همین خبر کافی بود تا تحلیل‌های زیادی پیرامون آن شکل بگیرد. کنت روگاف، استاد اقتصاد دانشگاه هاروارد و اقتصاددان ارشد سابق صندوق بین‌المللی پول، در همین خصوص گفت: «اگر ایران و چین پیروز شوند، این اتفاق کشورها را تشویق خواهد کرد که برای محافظت از خود در برابر گروگان گرفته شدن توسط تحریم‌های مالی آمریکا وابستگی خود را به نظام مالی دلار کاهش دهند.» جفری ساکس، اقتصاددان سرشناس دانشگاه کلمبیا، نیز گفت: «هرچه کشورهای بیشتری به خصوص کشورهایی که خود را در معرض تحریم‌های آمریکا می‌بینند، تسویه معاملاتشان را از دلار به ارزهای دیگری مانند یوان منتقل کنند جایگاه محوری دلار در نظام پرداخت و تجارت جهانی به‌تدریج تغییر خواهد کرد.»

این موضوع برای ایران از این جهت اهمیت دارد که یکی از نتایج آن کاهش قدرت آمریکا برای مختل کردن درآمدهای نفتی ایران از طریق نظام مالی دلاری است. کاهش وابستگی به دلار می‌تواند مستقیماً بر توانایی ایران در فروش نفت، دسترسی به درآمدهای ارزی و تأمین کالاهای مورد نیاز اثر بگذارد. در شرایط فعلی بخش مهمی از تجارت بین‌المللی از طریق دلار و شبکه بانکی تحت نفوذ آمریکا انجام می‌شود. این وابستگی به واشنگتن امکان می‌دهد با تحریم بانک‌ها، محدود کردن دسترسی به حساب‌های کارگزاری و مسدود کردن دارایی‌ها هزینه تجارت خارجی ایران را افزایش دهد. اما با فروش نفت منطقه به یوان ماجرا دیگر صرفاً بی‌اثر کردن تحریم‌های ایران نیست بلکه تغییر در یکی از مهم‌ترین پایه‌های نظام مالی بین‌المللی یعنی پیوند تجارت نفت با دلار خواهد بود. اگر قرار است ایران از تحولات تنگه هرمز دستاوردی فراتر از مدیریت صرف تنگه هرمز به دست بیاورد شاید یکی از مهم‌ترین فرصت‌ها همین بازتعریف مناسبات پولی و مالی تجارت انرژی منطقه باشد. فرصتی که نباید در اثر مشغله رد و بدل کردن پیام‌ها به فراموشی سپرده شود.

موج خبر

زمستان گران آمریکایی‌ها با جنگ ایران

قیمت نفت پس از افت در ابتدای هفته گذشته، به دلیل انتشار اخبار سیاسی و رفت‌وآمد میانجیگران، در روزهای پایانی هفته روند افزایشی در پیش گرفت و به ۱۰۰ دلار نزدیک شد. این افزایش در حالی دوباره آغاز شد که سرلشکر محسن رضایی، دبیر شورای عالی امنیت ملی، گفت: تمام ادعاهای آمریکایی‌ها درباره استمرار مذاکرات با ایران و برگزاری نشستی در قطر، «دروغ محض و افترا» است. پنجشنبه‌شب نیز دونالد ترامپ، رئیس جمهور آمریکا، گفت: «ما به توافق با ایران نیازی نداریم» و بلومبرگ هم نوشت که با این اظهارات ترامپ، قیمت نفت افزایش یافت. قیمت هر بشکه نفت برنت در لحظه تنظیم این گزارش به ۹۶.۴۸ دلار رسید. با این حال، قیمت نفت در هفته منتهی به جمعه ۲۲ آبان ۱۴۰۵، برای دومین هفته متوالی کاهش یافت.

در همین حال، براساس گزارش جدید انجمن ملی مدیران کمک‌رسانی انرژی آمریکا (**NEADA**)، خانوارهایی که در مناطق شمال شرقی آمریکا از نفت گرمایشی برای گرم کردن خانه‌های خود استفاده می‌کنند، با افزایش چشمگیر هزینه‌ها مواجه خواهند شد؛ به‌طوری‌که این هزینه‌ها ممکن است تا ۷۰ درصد افزایش یابد. طبق این گزارش، پیش‌بینی می‌شود خانوارهای آمریکایی امسال به‌طور متوسط ۱۰۰۲ دلار برای گرمایش خانه‌های خود هزینه کنند. این رقم نسبت به زمستان گذشته ۶۶ دلار، معادل ۷.۱ درصد، افزایش نشان می‌دهد. خانوارهایی که در نیویورک و ایالت‌های مجاور از نفت گرمایشی استفاده می‌کنند، بیشترین افزایش هزینه را تجربه خواهند کرد. هزینه گرمایش این خانوارها از ۱۷۴۹ دلار در زمستان گذشته به ۲۹۷۷ دلار در زمستان امسال خواهد رسید که افزایشی معادل ۷۰.۲ درصد است. یکی از دلایل اصلی افزایش هزینه نفت گرمایشی، اختلال در عرضه جهانی نفت در پی جنگ ایران است. نفت گرمایشی از نظر ترکیب پالایشی به گازوئیل نزدیک است و هر دو در گروه فرآورده‌های میان‌تقطیر قرار می‌گیرند. پالایشگاه‌ها در شرایط کمبود عرضه ناچارند میان تولید سوخت جت و نفت گرمایشی اولویت‌بندی کنند؛ موضوعی که می‌تواند کمبود این فرآورده را تشدید کند. جو آدامسکی، مدیرعامل شرکت مشاوره زنجیره تأمین پروکیور ابیلیتی، در گفت‌وگو با نیویورک پست گفت: افزایش هزینه نفت گرمایشی پیامد مستقیم جنگ ایران است. از سوی دیگر، مارک وولف، مدیر اجرایی انجمن ملی مدیران کمک‌رسانی انرژی آمریکا (**NEADA**)، هشدار داد که افزایش هزینه انرژی برای خانوارهای کم‌درآمد و با درآمد متوسط می‌تواند بسیار سنگین باشد. طبق آمار انجمن ملی مدیران کمک‌رسانی انرژی آمریکا، حدود یک‌ششم خانوارهای آمریکایی در پرداخت قبوض خدمات عمومی خود عقب‌ماندگی دارند و مجموع بدهی آنها به حدود ۲۳ میلیارد دلار رسیده است.

کارشناسان اقتصادی نسبت به بی‌برنامگی دولت در حوزه معیشت مردم هشدار دادند

دولت تماشاگر گرانی

فرشاد مومنی، اقتصاددان، با انتقاد از سیاست‌های تورم‌زای دولت گفت: نمی‌توان از یک سو با تصمیمات اقتصادی، تورم ایجاد کرد و قدرت خرید مردم را کاهش داد و از سوی دیگر با پرداخت مبالغ محدودی در قالب یارانه و کالابرگ انتظار داشت مشکلات معیشتی خانوارها برطرف شود. محسن زنگنه، عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس نیز با انتقاد از نبود برنامه اقتصادی در دولت برای مهار تورم و حفظ ارزش پول ملی گفت: هیچ ایده‌ای، هیچ تفکری و هیچ برنامه‌ای وجود ندارد و کشور عملاً در حوزه اقتصاد به سمت «بی‌دولتی» پیش می‌رود.

هادی مولایی
روزنامه‌نگار

تورم افسارگسیخته و افزایش پی در پی قیمت کالاها، معیشت خانوارها را بیش از گذشته تحت فشار قرار داده است. آمارهای تورمی نشان می‌دهد نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه در مهرماه به ۸۸.۷ درصد و تورم سالانه به ۷۶.۸ درصد رسیده است؛ ارقامی که به‌خوبی از سنگین‌ترشدن هزینه زندگی و کاهش قدرت خرید مردم حکایت دارد. در چنین شرایطی نرخ ارز رسمی از محدوده ۱۹۱ هزار تومان گذشت، نرخی که با آن واردات کشور انجام می‌شود. این در حالی است که تصمیمات دولت به جای مهار تورم، بر تشدید آن نقش دارد. در حالی که انتظار می‌رفت دولت با ارائه یک برنامه منسجم، مهار تورم و ساماندهی بازارها را در اولویت قرار دهد، تداوم بی‌ثباتی در سیاست‌های اقتصادی و تغییرات مکرر تصمیمات ارزی و تجاری، پرسش‌های جدی درباره راهبرد دولت برای خروج از وضعیت موجود ایجاد کرده است. کارشناسان اقتصادی نیز با انتقاد از نبود نقشه راه روشن و سیاست‌های هماهنگ، معتقدند تصمیمات دولت نه‌تنها نمی‌تواند گرهی از مشکلات اقتصاد کشور باز کند بلکه بر آن می‌افزاید.

فرشاد مومنی: اقتصاد را نمی‌توان حجره‌ای اداره کرد

فرشاد مومنی، اقتصاددان و استاد دانشگاه علامه طباطبایی با انتقاد از سیاست‌های اقتصادی دولت گفت: بسیاری از بحران‌های کنونی اقتصاد ایران، از ناترازی انرژی و بحران آب گرفته تا مشکلات نظام بانکی و گسترش فقر، ریشه در فساد ساختاری، ناکارآمدی، ضعف نظارت و تصمیم‌گیری‌های غیرکارشناسی دارد. متأسفانه به جای آنکه ریشه این مشکلات شناسایی و ساختارهای معیوب اصلاح شود، هزینه ناکارآمدی‌ها به مردم تحمیل می‌شود.

وی با اشاره به هشدار وزیر وقت نفت در دولت سیزدهم درباره ضرورت سرمایه‌گذاری در صنعت نفت و گاز گفت: نخستین بار در دوره شهید رئیسی بود که وزیر وقت نفت از موضع هشدار اعلام کرد اگر طی هشت سال آینده ۲۴۰ میلیارد دلار در بخش نفت و گاز سرمایه‌گذاری نشود، درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام نیز با مشکل مواجه خواهد شد و کشور حتی برای تأمین نیازهای انرژی خود به واردات وابسته می‌شود. مومنی با انتقاد از سیاست‌های تورم‌زا و رویکرد شوک‌درمانی تصریح کرد: در ماه‌های گذشته بارها هشدار داده‌ایم که سیاست‌های تورم‌زا تمام ابعاد حیات جمعی انسان‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد و آن را دچار اختلال می‌کند. با وجود این، گاهی سیاست‌گذار تصور می‌کند با افزایش اندک پرداختی‌های حمایتی یا بالا بردن اعتبار کالابرگ می‌تواند مشکلات معیشتی مردم را جبران کند.

این اقتصاددان گفت: نمی‌توان از یک سو با سیاست‌های اقتصادی تورم ایجاد کرد و از سوی دیگر با پرداخت مبلغی محدود در قالب یارانه یا کالابرگ انتظار داشت مشکلات مردم برطرف شود. وقتی تورم به زندگی خانوارها آسیب می‌زند، افزایش محدود پرداخت‌های حمایتی نمی‌تواند جایگزین اصلاح سیاست‌های اقتصادی شود.

او ادامه داد: مسئولان باید گزارش‌های رسمی کشور درباره توان خانوارهای ایرانی برای تأمین هزینه‌های زندگی را مورد توجه قرار دهند و ببینند سیاست‌های اقتصادی چه تأثیری بر قدرت خرید و شرایط معیشتی مردم گذاشته است. خانوارها علاوه بر تأمین هزینه‌های خوراک، مسکن، حمل‌ونقل، آب، برق و تلفن، با هزینه‌های درمان فرزندان خود نیز مواجه هستند. در چنین شرایطی، صحبت از مطالبات فرهنگی و تفریحی مردم مانند رفتن به تئاتر، کنسرت، تماشای فیلم یا شرکت در جلسات کتابخوانی در اولویت‌های بعدی قرار می‌گیرد؛ چراکه ابتدا باید امکان تأمین نیازهای اولیه و حفظ حداقل‌های زندگی برای خانوارها فراهم باشد.

مومنی تصریح کرد: خانوارها حدود ۵۰۰ قلم کالای مختلف مصرفی دارند و نمی‌توان با پرداخت یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان انتظار داشت همه نیازهای آن‌ها تأمین شود. زمانی که طرح پرداخت یک میلیون تومان مطرح شد، ما با گروهی از متخصصان حوزه کشاورزی بررسی کردیم که با این مبلغ چه میزان کالا می‌توان خرید. نتیجه بررسی این بود که در آن زمان با یک میلیون تومان تنها می‌شد حدود ۷۰۰ گرم زرشک خرید. بنابراین چگونه می‌توان انتظار داشت با چنین مبالغی هزینه‌های مختلف زندگی یک خانوار تأمین شود؟

این استاد اقتصاد دانشگاه با انتقاد از نبود منطق و برنامه مشخص در برخی تصمیمات اقتصادی دولت، اظهار کرد: حتی در دوره‌های گذشته، زمانی که دولت قصد افزایش قیمت‌ها را داشت، برنامه‌ای ارائه می‌کرد و برای آن باید رضایت مجلس را نیز جلب می‌کرد. اما امروز بدون ارائه برنامه مشخص، موجی از اخبار درباره افزایش قیمت‌ها، از جمله قیمت بنزین، ایجاد می‌شود و پس از آن فردی اعلام می‌کند که فعلاً افزایش قیمت در همان سطح موجود باقی می‌ماند و باید در آینده به سمت قیمت‌های بالاتر حرکت کرد. مومنی تأکید کرد: این شیوه اداره کشور با بی‌منطقی، ظلم و رویکردهای ضدتوسعه‌ای همراه است. اقتصاد کشور را نمی‌توان بدون برنامه، نظارت و توجه به پیامدهای تصمیمات اقتصادی اداره کرد و نمی‌توان با تحمیل هزینه ناکارآمدی‌ها به مردم، انتظار داشت مشکلات اقتصادی حل شود.

زنگنه: به سمت بی‌دولتی حرکت می‌کنیم

محسن زنگنه، عضو کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس نیز در یک گفت‌وگو با انتقاد از نبود برنامه مشخص در دولت برای کنترل تورم و حفظ ارزش پول ملی گفت: در جلساتی که با دولتمردان برگزار می‌کنیم، هیچ برنامه‌ای برای کنترل تورم و حفظ ارزش پول ملی ارائه نمی‌شود. وی تصریح کرد: بانک مرکزی تورم ۸۰ تا ۹۰ درصدی را پذیرفته و وزارت اقتصاد و دولت نیز افزایش سالانه ۸۰ تا ۹۰ درصدی قیمت ارز را قبول کرده‌اند که واقعاً عجیب است. این موارد به‌عنوان یک اصل پذیرفته‌شده در اقتصاد ایران مطرح شده و تقریباً همه آن را پذیرفته‌اند؛ افرادی که همگی ادعای اقتصاددانی دارند و خود را متخصص اقتصاد می‌دانند.

این نماینده مجلس تاکید کرد: سؤال اینجاست که چگونه ممکن است در حال حاضر هیچ ایده‌ای برای مدیریت بازار ارز وجود نداشته باشد؟ زنگنه گفت: اکنون در جلسات وقتی موضوع قیمت ارز مطرح می‌شود، می‌گویند قیمت ارز که الان مثلاً ۲۵۰ تومان است، طبیعتاً ۸۰ درصد رشد خواهد کرد. یعنی سال آینده باید ۸۰ درصد به ۲۵۰ تومان اضافه کنید که به‌عنوان مثال به ۴۰۰ تومان می‌رسد. این موضوع را کاملاً طبیعی می‌دانند. او ادامه داد: وقتی قیمت ارز به ۴۰۰ تومان می‌رسد، تورم هم افزایش پیدا می‌کند. برای مثال، اکنون می‌خواهیم قیمت گندم را برای سال آینده تعیین کنیم و فکر می‌کنم صحبت از قیمت ۸۰ تا ۱۰۰ هزار تومان مطرح است. خودشان هم می‌گویند با توجه به تورم، قیمت گندم باید به همین میزان افزایش پیدا کند.

زنگنه اظهار کرد: بودجه هم که می‌خواهند بنویسند و دو ماه دیگر بودجه به مجلس می‌آید، درآمدهای مالیاتی را ۷۰ درصد افزایش می‌دهند. می‌گویند رشد اقتصادی که صفر است، اما درآمدهای مالیاتی را ۷۰ درصد افزایش می‌دهند؛ زیرا تورم ۶۰ تا ۷۰ درصد است و این افزایش طبیعی است. درآمدهای مالیاتی هم ۷۰ درصد رشد می‌کند، چون درآمدها بخشی از سود است. شما وقتی سودتان با تورم بالا می‌رود، درآمد مالیاتی هم افزایش پیدا می‌کند.

عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس با انتقاد از فقدان برنامه‌ریزی اقتصادی در دولت تاکید کرد: مشکل کشور ما در حال حاضر همین است؛ هیچ ایده‌ای، هیچ تفکری و هیچ برنامه‌ای وجود ندارد. مجموعه کارشناسانی که قرار بود بنشینند و براساس کارشناسی عمل کنند، اکنون اصلاً وجود ندارند. یعنی همه این شرایط را پذیرفته‌اند و براساس همین وضعیت می‌گویند حالا چه کار کنیم که هزینه‌های دولت را تأمین کنیم؟ می‌گویند املاک را بفروشیم، سهام دولت را واگذار کنیم و به سمت مولدسازی برویم. وی با اشاره به کاهش قدرت خرید مردم گفت: بعد مردم چه می‌شوند؟ یک میلیون تومان را یک‌ونیم میلیون تومان می‌کنیم و آن را هم برای سال آینده حتماً باید به دو میلیون تومان افزایش دهیم. واقعاً معتقدم عملاً داریم در حوزه اقتصادی به سمت بی‌دولتی پیش می‌رویم.

نوبنیاد سخنان جدید و جنجالی معاونان پزشکیان درباره بنزین را بررسی کرد؛

دمیدن دولت بر آتش زیر خاکستر بنزین

اظهارات تازه اسماعیل سقاب اصفهانی و محمدجعفر قائم‌پناه، معاونان مسعود پزشکیان، درباره محدودیت عرضه بنزین، جمع‌آوری کارت‌های جایگاه‌ها و ذخیره‌سازی سوخت از محل سهمیه شخصی، بار دیگر سیاست بنزینی دولت را به موضوعی نگران‌کننده تبدیل کرده است؛ اظهاراتی که در شرایط جنگی و فشارهای اقتصادی، به‌جای ایجاد اطمینان در جامعه، این نگرانی را به وجود آورده که دولت بار دیگر به دنبال آزادسازی قیمت بنزین (گران‌سازی) است.

نیما سهیلی
روزنامه‌نگار

ماجرا از آنجا آغاز شد که اسماعیل سقاب اصفهانی، معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی، چهارشنبه ۲۰ آبان ۱۴۰۵، در گفت‌وگویی درباره وضعیت تأمین بنزین و جمع‌آوری کارت‌های آزاد جایگاه‌ها گفت: مردم می‌توانند به هر نقطه‌ای از کشور سفر کنند و در هر نقطه نیاز به سهمیه سوخت موجود در کارت خود استفاده کنند. سهمیه اول بنزین تا سه ماه قابل ذخیره‌سازی است. اگر کسی برنامه سفر دارد، باید از قبل آن را پیش‌بینی کند و سوخت را ذخیره کند. او افزود: مردم می‌توانند با ذخیره‌سازی سهمیه سوخت خود به استان‌های جنوبی یا مشهد سفر کنند و در طول مسیر نیز از طریق کارت سوخت شخصی خود سوخت‌گیری کنند، اما کارت سوخت جایگاه‌ها دیگر وجود ندارد و مردم باید برای سفرهای خود برنامه‌ریزی داشته باشند.

سقاب اصفهانی ادامه داد: رانندگان دیگر نمی‌توانند مانند گذشته به سفر بروند و در میانه مسیر، مقصدهای دیگری را برای سفر انتخاب کنند. در حال حاضر، کارت‌های جایگاه در برخی استان‌ها وجود دارد، اما جمع‌آوری این کارت‌ها در استان‌های مرزی آغاز شده است. معاون پزشکیان گفت: واقعاً با مشکل تأمین بنزین مواجه هستیم. دولت سال‌ها علاقه‌مند بود هر میزانی را که مردم نیاز دارند در اختیارشان بگذارد، اما الان شرایط تأمین طوری نیست که بتوان با همان مدل جلو رفت. اگر مدل قبلی ادامه پیدا کند، ممکن است یک‌دفعه بعضی جایگاه‌ها خاموش شوند و دولت نمی‌خواهد چنین اتفاقی رخ دهد. اگر ظرفیت‌های تولیدی جدید اضافه شود، آن وقت دولت تصمیم جدیدی می‌گیرد. الان واقعاً ظرفیتی که در اختیار دولت است تقدیم مردم شده و واقعاً چیزی پشت دست نگه داشته نشده که مثلاً یک زمان آن را رو کند.

نرخ سوم بنزین ثابت نمی‌ماند

سقاب اصفهانی همچنین گفت: براساس مصوبه دولت، برخی از نرخ‌های سوخت را تغییر می‌دهیم. مصوبه دولت تعیین کرده است که در هر فصل، قیمت سوخت مربوط به کارت جایگاه و نرخ آن تغییر کند. نرخ جدید سوم یا قیمت بنزین کارت جایگاه‌ها نیز براساس مصوبه دولت به نرخ خرید بنزین از پالایشگاه‌ها متصل شده است که با اعلام قبلی اجرا خواهد شد. وی ادامه داد: بنابراین، قیمت نرخ سوم ثابت نخواهد بود و احتمالاً تغییر خواهد کرد. این تغییر در طول زمان و با اطلاع‌رسانی قبلی انجام می‌شود؛ همان‌طور که دفعه قبل در گفت‌وگو با مردم اعلام شد، قیمت سوم تغییر پیدا خواهد کرد، اما قیمت چهارمی برای بنزین در دستور کار نیست. اینکه دولت چه زمانی می‌خواهد این مصوبه را اجرا کند، به شرایط بستگی دارد؛ زیرا شرایط کشور سخت و ویژه است و تصمیم‌گیری به مجموع شرایط وابسته است. اما اینکه چه زمانی فرا می‌رسد و دولت چه موقع تصمیم می‌گیرد، حتماً به مردم اطلاع داده می‌شود. من نمی‌دانم آن زمان چه موقع است. هیچ شگفتانه‌ای در کار نیست که صبح از خواب بیدار شوید و ببینید قیمت تغییر کرده است یا اعلام کنند نیم ساعت دیگر می‌خواهیم قیمت را تغییر دهیم؛ این گونه نیست.

قائم‌پناه: بنزین ۱۱۰ هزار تومانی بزنید!

اظهارات سقاب اصفهانی در حالی مطرح شد که محمدجعفر قائم‌پناه، معاون اجرایی رئیس جمهور، نیز روز پنجشنبه در نشست با مدیران ارشد استان هرمزگان، از برنامه دولت برای جمع‌آوری کارت‌های آزاد جایگاه‌ها خبر داد و گفت: اگر روند مصرف بنزین مانند سال‌های گذشته ادامه پیدا می‌کرد، باید ۱۲ میلیارد دلار برای واردات آن هزینه می‌شد. در وضعیت تحریم و محدودیت‌های ناشی از محاصره اقتصادی، نمی‌توان بدون توجه به منابع و ظرفیت‌های کشور به روند گذشته مصرف انرژی ادامه داد. وی افزود: روزانه حدود ۳۰ میلیون لیتر سوخت قاچاق می‌شود که بخش عمده آن از طریق کارت‌های سوخت اجاره‌ای صورت می‌گیرد. امروز یارانه سوخت ایران به عراق، افغانستان و پاکستان منتقل می‌شود. وقتی قیمت هر لیتر بنزین در پاکستان به ۲۶۰ هزار تومان می‌رسد، قاچاق حتی هزار لیتر سوخت نیز برای قاچاقچی صرفه اقتصادی دارد و همین اختلاف قیمت، انگیزه خروج غیرقانونی سوخت از کشور را افزایش می‌دهد.

قائم‌پناه بیان کرد: یکی از تصمیمات در دست پیگیری، جمع‌آوری تدریجی کارت‌های آزاد سوخت جایگاه‌ها در استان‌های مختلف کشور است؛ چراکه این کارت‌ها از عوامل زمینه‌ساز سوءاستفاده و قاچاق سوخت هستند. معاون اجرایی پزشکیان گفت: این طرح در ۱۱ و ۱۲ استان اجرا شده و به‌تدریج استان‌های دیگر نیز مشمول آن خواهند شد. سهمیه کارت جایگاه به کارت افراد واریز می‌شود و بقیه نیازشان را می‌توانند با بنزین سوپر تأمین کنند. او تصریح کرد: برای معلمان، صیادان و کادر درمان سهمیه جبرانی در نظر گرفته شده تا این گروه‌ها با دشواری کمتری سوخت مورد نیاز خود را تأمین کنند. قائم‌پناه با بیان اینکه کارت‌های آزاد جایگاه‌ها یکی از عوامل اصلی کمبود سوخت هستند، اظهار کرد: در گذشته افراد می‌توانستند از کارت آزاد جایگاه استفاده کنند و سوخت دریافت‌شده را به مناطق دیگر منتقل کنند. اکنون هزاران نیسان، کارشان جمع‌آوری سوخت از استان‌های مختلف و انتقال آن به مناطق مرزی برای قاچاق به کشورهای دیگر است.

این اظهارات این برداشت را در مردم ایجاد می‌کند که دولت قصد دارد با حذف کارت جایگاه، مصرف بنزین را به سهمیه‌های شخصی محدود کند و نیاز مازاد مردم را به سمت بنزین با نرخ‌های بالاتر سوق دهد. در شرایط فعلی، سهمیه ۶۰ لیتری با نرخ ۱۵۰۰ تومان و سهمیه ۵۰ لیتری با نرخ ۳۰۰۰ تومان برقرار است. افراد می‌توانند با کارت جایگاه بنزین ۱۰ هزار تومانی دریافت کنند؛ البته کارت جایگاه در برخی استان‌ها حذف شده و به جای آن، سهمیه ۵۰ لیتری با نرخ ۱۰ هزار تومان در کارت شخصی افراد شارژ شده است؛ یعنی سهمیه ۱۶۰ لیتر بنزین ماهانه در این استان‌ها به کارت سوخت شخصی اختصاص پیدا کرده و خبری از کارت سوخت جایگاه نیست. البته براساس سخنان قائم‌پناه، بنزین سوپر داخلی با قیمت حدود ۱۱۰ هزار تومان که طی چند روز گذشته عرضه آن در برخی جایگاه‌ها آغاز شده، به‌عنوان گزینه تأمین نیاز مازاد مطرح شده است. این موضوع، ماجرای بنزینی کرمان را بار دیگر زنده کرد. ۲۱ و ۲۲ مرداد امسال بود که مسئولان استان کرمان از عرضه بنزین با نرخ تمام‌شده پالایشگاهی، به قیمت هر لیتر ۸۷ هزار و ۲۰۰ تومان در این استان خبر دادند. طبق این طرح، علاوه بر سه سهمیه اختصاص یافته، مصرف مازاد با نرخ آزاد پالایشگاهی عرضه می‌شد. هرچند اجرای آن از بامداد پنجشنبه ۲۲ مرداد آغاز شد، اما تنها ساعاتی بعد متوقف شد. با این حال، در استان‌های وسیع و مسیرهای طولانی، سهمیه ۵۰ لیتری سوم پاسخ‌گوی نیاز سفرورفت‌وآمد روزانه برخی خانوارها نیست و این افراد، براساس سخنان قائم‌پناه، باید از بنزین ۱۱۰ هزار تومانی یا بنزین لیتری ۸۷ هزار تومانی استفاده کنند.

تکرار تجربه التهاب بنزینی شهریور

این نخستین بار نیست که اظهارات سقاب درباره بنزین به نگرانی عمومی و افزایش تقاضا در جایگاه‌ها منجر می‌شود. تابستان امسال، اظهارنظرهای متناقض دولتمردان دولت چهاردهم، از جمله خود سقاب، از عرضه بنزین ۸۷ هزار و ۲۰۰ تومانی در کرمان تا طرح سناریوهای خاموشی جایگاه‌ها و فروش بنزین مازاد با نرخ آزاد، جامعه را ملتهب کرد و کشور را با بحران مواجه ساخت. سقاب اصفهانی ۲۵ مرداد از بررسی سه سناریو برای مدیریت ناترازی بنزین در دولت خبر داد و میزان ناترازی را روزانه ۱۴ تا ۱۵ میلیون لیتر اعلام کرد. در سناریوی نخست، میزان تولید روزانه بنزین عرضه می‌شد و پس از پایان موجودی، چراغ جایگاه‌ها خاموش می‌شد. سناریوی دوم، تقسیم سهمیه میان خودروها و فروش مصرف مازاد با نرخ آزاد بود و در سناریوی سوم، اختصاص سهمیه بنزین به هر کد ملی به‌جای خودروها مطرح شد. او یک روز بعد، یعنی ۲۶ مرداد، نظرسنجی‌ای در توییتر منتشر کرد که در میان گزینه‌های آن، ایجاد صف و خاموشی پمپ‌بنزین‌ها، عرضه بنزین آزاد با قیمت ۸۷ هزار تومان و اختصاص سهمیه به هر کد ملی قرار داشت. این اظهارات به افزایش نگرانی‌ها و شکل‌گیری صف‌های طولانی و عجیب در پمپ‌بنزین‌ها منجر شد. در روزهای پایانی مرداد و هفته نخست شهریور امسال، میانگین مصرف روزانه بنزین که از ابتدای سال ۱۳۱ میلیون لیتر بود، به ۱۵۰ میلیون لیتر رسید. در تهران نیز مصرف روزانه از حدود ۲۰ میلیون لیتر به ۲۶ میلیون لیتر افزایش یافت.

سید نظام‌الدین موسوی، سخنگوی دیوان محاسبات کشور، ۶ شهریور درباره علت شکل‌گیری صف‌ها گفت: «افزایش مصرف در این مقطع از سال به دلیل سفرهای تابستانی قابل پیش‌بینی بود، اما میزان افزایش مصرف در روزهای اخیر قابل توجه است. بخشی از التهاب ایجادشده ناشی از اظهارات ضدونقیض مسئولان درباره قیمت و نحوه عرضه بنزین بوده است.» او درباره طرح بنزین کرمان تأکید کرد: «این موضوع حساسیت افکار عمومی نسبت به قیمت بنزین را افزایش داد...، اما این تجربه نشان داد در موضوعاتی که مستقیماً با معیشت مردم ارتباط دارد، تصمیم‌گیری و اطلاع‌رسانی باید هماهنگ، شفاف و مبتنی بر اطلاعات دقیق باشد.»

سرانجام مسعود پزشکیان، رئیس دولت چهاردهم، ۶ شهریور در گفت‌وگوی تلویزیونی خود از افزایش نرخ سوم بنزین به ۱۰ هزار تومان خبر داد و فاطمه مهاجرانی، سخنگوی دولت، ۱۵ شهریور اعلام کرد: این نرخ از بامداد ۱۷ شهریور اجرا می‌شود.

مگر مشکل بنزین حل نشده بود؟

نکته قابل تأمل این است که اظهارات تازه معاونان رئیس جمهور در شرایطی مطرح می‌شود که تنها چند هفته از سخنان رئیس جمهور و مدیران شرکت ملی پالایش و پخش درباره مهار ناترازی بنزین و کاهش مصرف می‌گذرد. مسعود پزشکیان نیز ۲۶ مهر در هشتمین جلسه شورای اطلاع‌رسانی دولت گفت: برای جلوگیری از بروز مشکلات بیشتر در حوزه انرژی و سوخت، موضوع صرفه‌جویی و مدیریت مصرف را در دستور کار قرار دادیم که با همراهی مردم، به میزان قابل توجهی صرفه‌جویی صورت گرفت و امروز از واردات بنزین بی‌نیاز شده‌ایم؛ درحالی که می‌بایست ۱۳ میلیارد دلار برای واردات بنزین مورد نیاز هزینه می‌کردیم.

محمدصادق عظیمی‌فر، معاون وزیر نفت، نیز ۱۲ آبان اعلام کرد: رشد مصرف بنزین که در سال‌های گذشته به‌طور متوسط سالانه ۶ درصد بود، در سال جاری به صفر رسیده و در آبان ماه منفی ۲ درصد شده است. کرامت ویس کرمی، مدیرعامل شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران، ۱۱ آبان نیز اعلام کرد: مصرف بنزین در ۱۰ روز نخست آبان نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۱.۲ درصد کاهش یافته و پس از اجرای اصلاحات نرخ سوم، مصرف روزانه حدود ۱۱ میلیون لیتر کمتر شده است. بنابراین، این سؤال مطرح است که اگر با اصلاح نرخ سوم بنزین و مجموعه اقدامات مدیریت مصرف، بحران تأمین سوخت مهار شده و کشور از واردات بنزین بی‌نیاز شده است، علت طرح دوباره کمبود بنزین و محدودیت عرضه چیست؟ آیا دولت باز هم قرار است تصمیم جدیدی اجرا کند یا اینکه دوباره دچار خطای محاسباتی شده است؟

این اتفاق در حالی رخ داده که طبق مصوبه جلسه هماهنگی مدیریت ناترازی انرژی به ریاست پزشکیان در ۱۳ شهریور، برای جلوگیری از تکرار اظهارنظرهای متناقض درباره بنزین و ماجرای هفته اول شهریور، مقرر شد اطلاع‌رسانی درباره سیاست‌های بنزینی دولت از مسیر مشخصی انجام شود. سید حمید پورمحمدی، رئیس سازمان برنامه و بودجه، پس از این جلسه اعلام کرد: سخنگوی دولت، مسئول اعلام سیاست‌های دولت در حوزه بنزین و گازوئیل خواهد بود و محمدصادق عظیمی‌فر، مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی، جزئیات فنی تصمیمات را تشریح می‌کند. پورمحمدی تأکید کرده بود که هر صحبتی غیر از این دو مرجع بیان شود، صحبت دقیقی نیست؛ فقط این دو نفر از طرف دولت صحبت می‌کنند.

ماجرای بنزین و تکرار حوادث دی‌ماه ۱۴۰۴

هیچ‌کس تردیدی ندارد که وضعیت مصرف و توزیع بنزین در کشور نیازمند مدیریت است، اما مسئله برسر زمان، شیوه اجرا، اولویت‌ها و پیامدهای سیاسی و اجتماعی آن است. حذف کارت جایگاه پیش از رفع مشکلات صدور و تحویل کارت سوخت شخصی می‌تواند برای مردم دردسرساز شود. امروز برخی خریداران خودروهای صفرکیلومتر پس از تحویل خودرو از کارخانه، باید مدتی برای دریافت کارت سوخت منتظر بمانند. آیا باید خودرو را تا زمان صدور کارت سوخت در پارکینگ نگه دارند؟ دولت اگر می‌خواهد کارت‌های جایگاه را جمع‌آوری کند، ابتدا باید زمان صدور و تحویل کارت سوخت را به کمتر از یک هفته برساند. راهکار دیگر این است که سهمیه بنزین مورد نیاز افراد، حتی در صورت حذف کارت آزاد جایگاه، از طریق کارت شخصی و با نرخ سوم قابل دریافت باشد. در مقابل، اگر مصرف یک کارت به شکل غیرمتعارف و مشکوک باشد، سامانه هوشمند می‌تواند آن را بررسی کند و در صورت احراز تخلف و قاچاق، کارت متخلف را مسدود کند.

تجربه آبان ۱۳۹۸ و حوادث ۱۸ و ۱۹ دی‌ماه سال گذشته نشان داد اگر تصمیمات بدون اطلاع‌رسانی شفاف، اقناع عمومی و پیش‌بینی پیامدهای اجتماعی اجرا شوند، می‌توانند زمینه‌ساز سوءاستفاده دشمن شوند. در شرایطی که کشور با تهدید و فشارهای اقتصادی روبه‌روست، سیاست بنزینی باید به تقویت تاب‌آوری ملی کمک کند، نه اینکه با اظهارات متناقض و ایجاد نگرانی، بر دغدغه‌های روزمره مردم بیفزاید. مردم نباید هر روز با یک خبر تازه درباره بنزین غافلگیر شوند.

حذف کارت سوخت جایگاه‌ها چه توجیهی دارد؟

سیدمحمدکاظم رجایی، کارشناس مسائل اقتصادی، می‌گوید: حذف کارت سوخت جایگاه‌ها، آن هم در شرایطی که خود مسئولان از احتمال وقوع جنگی سنگین سخن می‌گویند، چه توجیهی دارد؟ آیا قرار است باز هم مردم هزینه ناکارآمدی سیاست‌گذاری‌ها را بپردازند؟ تقریباً اتفاق‌نظر وجود دارد که قاچاق سوخت، سازمان‌یافته است. مگر می‌توان این حجم از قاچاق را با کارت سوخت خودروهای شخصی انجام داد و از طریق باک خودرو به لنج و کشتی منتقل کرد؟ چرا به‌جای اصلاح رویکردها و سیاست‌ها و مقابله با شبکه‌های سازمان‌یافته قاچاق، باز هم سراغ ساده‌ترین راه، یعنی فشار قیمتی بر مردم می‌رویم؟ یک روز افزایش نرخ ارز به نام حذف رانت و عدالت، روز دیگر مشکل‌آفرینی در تأمین گازوئیل کشاورزان و ایجاد فشار بر آنان و امروز تکرار گران‌سازی بنزین با همین استدلال‌های تکراری. تا کی قرار است گران‌سازی را به نام عدالت و اصلاح اقتصادی به مردم تحمیل کنیم؟

یادداشت

بن‌سلمان در تله یمن

محسن پورداد‌فر
روزنامه‌نگار

جنگ با یمن، عربستان را در برابر معادله‌ای دشوار قرار داده است. انصارالله تنها در برابر حملات گسترده هوایی و زمینی ریاض عقب ننشسته، بلکه با پیشروی در محورهای راهبردی جنوب یمن و گسترش عملیات موشکی و پهپادی علیه تأسیسات حیاتی عربستان، ابتکار عمل را در برخی جبهه‌ها به دست گرفته است. از باب‌المندب و بندر المخا تا مناطق راهبردی لحج و خط لوله نفت شرق به غرب عربستان، تحولات اخیر نشان می‌دهد که جنگ برای بن‌سلمان به بحرانی پرهزینه تبدیل شده که پایان آن با محاسبات اولیه ریاض فاصله دارد.

دستاوردهای انصارالله یمن در پاسخ به تحریم‌های عربستان تا کنون تصرف بندر راهبردی المخا، جزیره میون در تنگه باب‌المندب و جزایر حنیش بوده است. تحولاتی که موقعیت آنان را در یکی از مهم‌ترین گذرگاه‌های انتقال انرژی و تجارت جهانی تقویت کرد.

در تازه‌ترین تحولات نیز، مناطق المضاربه، المجزاع و رأس‌العاره در استان لحج به کانون درگیری تبدیل شدند. این محورها مسیرهای زمینی منتهی به سواحل باب‌المندب را تحت تأثیر قرار می‌دهند و تسلط بر آنها می‌تواند توان نیروهای تحت حمایت عربستان برای تهدید مواضع انصارالله را کاهش دهد.

در عملیات اخیر انصارالله علیه مرکز فرماندهی نیروهای وابسته به ریاض در المضاربه نیز گزارش‌هایی از کشته شدن دو فرمانده، مجروح شدن حمدی شکری الصبیحی و اسارت بیش از ۲۰ نظامی منتشر شد. ضربه‌ای که ضرر قابل توجهی به ساختار فرماندهی این نیروها زده است.

اما فشار بر ریاض تنها به جبهه زمینی محدود نمانده است. نیروهای مسلح یمن از حمله پهپادی به ایستگاه پمپاژ شماره هفت خط لوله راهبردی شرق به غرب عربستان خبر دادند. این خط لوله، نفت مناطق شرقی عربستان را به بندر ینبع در دریای سرخ منتقل می‌کند و با توجه به اختلال در تردد نفتکش‌ها از تنگه هرمز، اهمیت آن برای اقتصاد سعودی دوچندان شده است. روزانه حدود چهار میلیون بشکه نفت از این مسیر جابه‌جا می‌شود.

هم‌زمان، انصارالله از عملیات علیه تأسیسات نفتی ینبع، ساختمان آرامکو در ریاض و اهداف نظامی در جنوب عربستان خبر داده است. اگرچه میزان خسارات حملات اخیر هنوز به‌طور مستقل مشخص نیست و ریاض نیز از رهگیری تعدادی پهپاد خبر داده، تکرار این عملیات‌ها نشان‌دهنده افزایش هزینه‌های امنیتی جنگ برای عربستان است.

اکنون مسئله اصلی بن‌سلمان صرفاً مقابله با یک نیروی نظامی در خاک یمن نیست. گسترش تهدیدها به زیرساخت‌های انرژی، فرودگاه‌ها و مسیرهای صادرات نفت، امنیت اقتصادی عربستان را نیز به سرنوشت میدان جنگ گره زده است.

در مقابل، پذیرش رفع محاصره یمن برای عربستان به معنای شکست مطلق است و عقب‌نشینی از مواضع اعلام‌شده می‌تواند به معنای پذیرش انصارالله به‌عنوان یکی از بازیگران تعیین‌کننده آینده یمن تلقی شود.

بین الملل

انتقال مقامات دولت ترامپ به پایگاه‌های نظامی و اماکن محافظت‌شده

فاکس نیوز گزارش داد که تاد بلانش دادستان کل موقت آمریکا طی چند ماه گذشته در یک تاسیسات نظامی در منطقه واشنگتن دی سی اقامت داشته است. سه منبع آگاه تاکید کردند که وی به جمع مقامات ارشد دولت ترامپ پیوسته است که در اقامتگاه های نظامی زندگی می کنند. بر اساس این گزارش، از دیگر مقامات ارشد آمریکا ساکن تأسیسات نظامی این کشور می توان به اسکات بسنت، وزیر خزانه داری اشاره کرد که اخیرا در پی ادعاهای مطرح شده مرتبط با ایران به یک پایگاه نظامی منتقل شده است.

در این گزارش همچنین به تهدیدات گزارش شده مرتبط با کارتل های مواد مخدر اشاره شده است.

فاکس نیوز در ادامه به نقل از گزارش ماه مارس نیویورک تایمز نوشت پام باندی، وزیر دادگستری پیشین آمریکا نیز پس از آنکه نهادهای مجری قانون درباره تهدیدات مرتبط با کارتل های مواد مخدر هشدار دادند، بی سر و صدا از آپارتمان خود در واشنگتن به یک اقامتگاه نظامی منتقل شده بود. نیویورک تایمز همچنین به تهدیداتی مرتبط با واکنش ها به نحوه رسیدگی باندی به پرونده های جفری اپستین اشاره کرده بود. بر اساس این گزارش، مارکو روبیو وزیر خارجه و پیت هگست وزیر جنگ آمریکا نیز در فورت مک نیر در واشنگتن دی سی اقامت دارند. استفان میلر رئیس دفتر کاخ سفید و شمار دیگری از مقامات دولت آمریکا نیز به تاسیسات نظامی یا اقامتگاه های حفاظت شده دولتی منتقل شده اند.

نگرانی پایتخت‌های غربی از توافق واشنگتن و مسکو درباره آینده قاره سبز

گردن‌کج اروپا مقابل معماری جدید امنیتی

اروپایی‌ها که سال‌ها از استقلال راهبردی سخن گفته‌اند، حالا برای داشتن یک صندلی در مذاکرات مربوط به امنیت قاره خود چشم به تصمیم واشنگتن و مسکو دوخته‌اند. طرح دونالد ترامپ برای معماری جدید امنیتی اروپا، در میانه مذاکرات اوکراین، نگرانی پایتخت‌های اروپایی را برانگیخته است. نگرانی از آنکه آمریکا و روسیه آینده امنیتی قاره را بی‌حضور صاحبان آن تعیین کنند. مذاکرات سه‌جانبه ابوظبی نیز جز توافق اولیه بر سر تبادل اسرا به نتیجه‌ای نرسید و بار دیگر فاصله ادعاهای قدرت اروپا با وزن واقعی دیپلماتیک آن را به‌وضوح آشکار کرد.

احسان میرباقری
روزنامه‌نگار

گزارش یورونیوز از بحرانی پرده برداشت که ریشه آن فراتر از جنگ اوکراین است. بحران جایگاه سیاسی و امنیتی قاره‌ای که دهه‌ها خود را یکی از مراکز اصلی قدرت جهانی معرفی کرده، اما اکنون نگران است که آینده امنیتی‌اش پشت درهای بسته و در مذاکرات میان آمریکا و روسیه تعیین شود. ماجرا از اظهارات دونالد ترامپ آغاز شد. رئیس جمهور آمریکا از احتمال دستیابی به توافقی بزرگ با روسیه سخن گفت که دامنه آن می‌تواند تمام اروپا را دربربگیرد. پس از این اظهارات، جرد کوشنر، فرستاده ویژه ترامپ، طرحی برای بازتعریف ترتیبات امنیتی اروپا و روسیه مطرح کرد.

در نگاه واشنگتن، پایان جنگ اوکراین می‌تواند با توافقی گسترده‌تر درباره مناسبات امنیتی روسیه و غرب همراه شود اما همین موضوع به عامل نگرانی دولت‌های اروپایی تبدیل شد. آنها بیم دارند که در چنین معامله‌ای، مسکو امتیازاتی درباره گسترش ناتو، استقرار نیروهای غربی و حوزه نفوذ امنیتی خود به دست آورد.

به نوشته یورونیوز، اروپایی‌ها به‌ویژه از آن نگران‌اند که موضوع پایان جنگ اوکراین به حاشیه رانده شود و سرنوشت کل معماری امنیتی قاره در مرکز مذاکرات آمریکا و روسیه قرار گیرد. در روزهای دهم و یازدهم نوامبر، نمایندگان آمریکا، روسیه و اوکراین پس از ماه‌ها توقف گفت‌وگوها در ابوظبی گرد هم آمدند. این مذاکرات با میانجیگری استیو ویتکاف و جرد کوشنر، فرستادگان ترامپ، برگزار شد و قرار بود زمینه‌ای برای پایان جنگ فراهم کند.

نتیجه دو روز گفت‌وگو، توافق اولیه درباره تبادل گسترده اسرا بود اما درباره مسائل اصلی، از جمله سرزمین‌های مورد اختلاف، آتش‌بس و تضمین‌های امنیتی اوکراین، توافق نهایی به دست نیامد.

نکته مهم‌تر آنکه با وجود حضور نمایندگانی از آلمان، فرانسه، انگلیس، ایتالیا، اتحادیه اروپا و ناتو در ابوظبی، روسیه حاضر نشد با هیئت اروپایی پشت یک میز بنشیند. به این ترتیب، مذاکرات اصلی همچنان در قالب سه‌جانبه آمریکا، روسیه و اوکراین ادامه یافت.

در این میان، وضعیت آلمان نمونه‌ای قابل توجه از تحول جایگاه قدرت‌های اروپایی است. کشوری که در نیمه نخست قرن بیستم یکی از قدرت‌های بزرگ نظامی جهان بود، پس از شکست در جنگ جهانی دوم و شکل‌گیری ساختار امنیتی پساجنگ، بخش مهمی از امنیت خود را در چارچوب ناتو و چتر دفاعی آمریکا تعریف کرد.

گزارش مرکز پژوهش‌های پارلمان اروپا نیز تأکید دارد که کشورهای اروپایی همچنان به تجهیزات و توانمندی‌های کلیدی نظامی آمریکا وابستگی قابل توجهی دارند. وابستگی‌ای که در شرایط اختلاف میان واشنگتن و بروکسل، به یک نقطه آسیب‌پذیری تبدیل می‌شود.

در پرونده ایران نیز عملکرد آلمان محل انتقاد است. برلین در کنار پاریس و لندن، در اوت ۲۰۲۵ سازوکار بازگشت تحریم‌های شورای امنیت علیه ایران را فعال کرد. اقدامی که در عمل فشارهای اقتصادی غرب علیه تهران را تشدید کرد. چنین اقداماتی نشان‌دهنده نزدیکی سیاست فشار سه کشور اروپایی به اهداف واشنگتن در قبال ایران است.

نکته قابل تأمل آن است که یوهان وادفول، وزیر خارجه آلمان، در ژوئن ۲۰۲۶ اذعان کرد نقش اروپا در روند مذاکرات مستقیم ایران و آمریکا تا آن زمان حاشیه‌ای بوده است. به بیان دیگر، اروپا در اعمال محدودیت‌های اقتصادی علیه ایران نقش فعالی داشته، اما در مذاکرات اصلی برای تعیین سرنوشت همان پرونده، از نقش تعیین‌کننده برخوردار نبوده است.

بحران کنونی اروپا را نمی‌توان صرفاً محصول تصمیم تازه ترامپ دانست. ریشه بخشی از مشکلات امروز اروپا را باید در دهه‌ها اتکای امنیتی به آمریکا جست‌وجو کرد. الگویی که به کشورهای اروپایی امکان داد هزینه‌های دفاعی خود را در چارچوب ناتو مدیریت کنند، اما در مقابل، وابستگی ساختاری به توان نظامی و تصمیمات راهبردی واشنگتن را نیز افزایش داد.

اکنون که دولت آمریکا در پی مذاکره مستقیم با روسیه درباره ترتیبات گسترده امنیتی است، همین وابستگی به مسئله‌ای سیاسی تبدیل شده است.

تناقض آنجاست که رهبران اروپایی در قبال کشورهایی مانند ایران، با ادبیاتی آمرانه از ضرورت تغییر رفتار و پذیرش مطالبات غرب سخن می‌گویند، اما هنگامی که موضوع آینده امنیت خودشان به میان می‌آید، ناچارند برای تثبیت جایگاهشان در روند مذاکرات تلاش کنند.

آنچه در ابوظبی رخ داد، صرفاً بن‌بست دیگری در مذاکرات اوکراین نبود بلکه نشانه‌ای از دشواری اروپا در تبدیل قدرت اقتصادی خود به نفوذ مستقل امنیتی و دیپلماتیک بود. قاره‌ای که سال‌ها درباره نظم جهانی نسخه می‌پیچید، امروز باید بیش از گذشته برای آنکه در تعیین معماری امنیتی خودش نقش داشته باشد، چانه بزند.

اروپا پشت درهای بسته

حاصل دو روز مذاکرات سه‌جانبه آمریکا، روسیه و اوکراین در ابوظبی، تنها توافقی اولیه برای تبادل گسترده اسرا بود و اختلافات اساسی بر سر سرزمین‌های مورد مناقشه، برقراری آتش‌بس و تضمین‌های امنیتی اوکراین همچنان پابرجا ماند. اما نکته قابل تأمل، کنار گذاشته‌شدن اروپایی‌ها از میز اصلی مذاکرات بود. به‌رغم حضور نمایندگان آلمان، فرانسه، انگلیس، ایتالیا، اتحادیه اروپا و ناتو در ابوظبی، روسیه حاضر به مذاکره مستقیم با آنان نشد. به این ترتیب، سه کشور درباره آینده امنیت اروپا گفت‌وگو کردند، درحالی‌که قدرت‌های اروپایی عملاً از مذاکرات اصلی کنار گذاشته شده بودند.

فریب دیپلماتیک آمریکایی‌ها ثابت کرده است که آنها برای تکمیل آرایش نظامی زمان می‌خرند

دشمن در تدارک جنگ، سیاسیون در رویای توافق

مجموعه تحولات سیاسی، نظامی و امنیتی آمریکا و رژیم صهیونیستی، از تحرک ناوهای هواپیمابر و تمدید مأموریت ناوگروه جرج بوش تا تغییر آرایش تصمیم‌گیری در کاخ سفید و هشدار مقام‌های اسرائیلی، از افزایش احتمال حمله مجدد به ایران حکایت دارد. در چنین شرایطی، تکرار سیگنال‌های مذاکره از سوی تهران، آن هم در آستانه سومین رویارویی احتمالی، زنگ خطری جدی برای امنیت ملی کشور است.

محسن فرهمند
روزنامه‌نگار

مجموع تحولات و مواضع اخیر در واشنگتن و تل آویو نشان می‌دهد احتمال قریب الوقوع سومین جنگ آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه ایران به مرحله‌ای جدی و هشداردهنده رسیده است. نشانه‌های سیاسی، نظامی و امنیتی در واشنگتن و تل‌آویو، در کنار تحرکات عملیاتی در منطقه، ضرورت بازنگری فوری در محاسبات امنیتی کشور را دوچندان کرده است. مسئله مهم این است که ایران نباید بار دیگر گرفتار همان خطای محاسباتی و فریب دیپلماتیکی شود که در روزهای منتهی به جنگ ۱۲روزه و جنگ ۳۹روزه تجربه کرد؛ خطایی که در آن، امید به مذاکره و دریافت نشانه‌های مثبت از طرف آمریکایی، منجر به غافلگیری تمام و کمال امنیتی، حفاظتی و وقوع واقعه تلخ شهادت رهبری و فرماندهان ارشد نیروهای مسلح شد. روزنامه پولیتیکو در گزارشی درباره پیامدهای شکست جمهوری‌خواهان در انتخابات میان‌دوره‌ای آمریکا نوشت جنگ ایران به یکی از عوامل اصلی فشار بر کاخ سفید تبدیل شده است. جی دی ونس، معاون ترامپ، مخالفت رأی‌دهندگان با جنگ را تأیید کرده و خود ترامپ نیز پذیرفته است که درگیری با ایران در شکست حزبش نقش داشته است. بااین حال، این اعترافات به معنای کنارگذاشتن گزینه نظامی نیست. پولیتیکو دو شاخص را برای ارزیابی احتمال جنگ برجسته کرده است: نخست، آرایش نظامی آمریکا؛ دو ناو هواپیمابر در منطقه حضور دارند و ناو روزولت نیز در مسیر استقرار است. دوم، پیش‌افتادن اسکات بسنت، وزیر خزانه‌داری، می‌تواند نشانه استمرار فشار اقتصادی باشد، درحالی‌که برجسته‌شدن نقش مارکو روبیو یا ادامه محوریت ویتکاف و کوشنر، از تغییر اولویت میان فشار نظامی و مذاکره حکایت می‌کند.

خانه نشینی ونس

اما یکی از مهم‌ترین متغیرهای جدید، وضعیت سیاسی ترامپ پس از شکست انتخاباتی است. نیویورک‌تایمز در گزارشی درباره احتمال حمله مجدد به ایران، نوشته است: «روسای جمهور گذشته که ناگهان در وضعیت اردک لنگ قرار گرفتند، برای نشان دادن اینکه نقش آنها به‌عنوان فرمانده کل قوا بی‌تغییر است، اغلب به گزینه‌های نظامی خود روی آورده‌اند.»
نمونه تاریخی این وضعیت، جورج بوش پس از شکست جمهوری‌خواهان در انتخابات میان‌دوره‌ای سال ۲۰۰۶ بود. او پس از برکناری دونالد رامسفلد، وزیر دفاع وقت، راهبرد نظامی آمریکا در عراق را تغییر داد و نیروهای بیشتری به عراق اعزام کرد و عملیات نظامی را افزایش داد. اکنون نیز با تغییر توازن قدرت در کنگره ترامپ ممکن است برای نمایش اقتدار فرماندهی خود به اقدام نظامی متوسل شود. به ادعای ان‌بی‌سی به نقل از مقام‌های آمریکایی، مشاوران ترامپ به او گفته‌اند فرصت ازسرگیری عملیات نظامی گسترده علیه ایران رو به پایان است.
در همین چارچوب، پولیتیکو از کنارگذاشته شدن جی دی ونس از مذاکرات ایران به دستور ترامپ خبر داده است؛ تصمیمی که پس از آن اتخاذ شد که ونس شکست جمهوری‌خواهان را به جنگ طولانی‌مدت ایران نسبت داد. از سوی دیگر، ترامپ خواستار تصویب فوری لایحه ۳۵۰ میلیارد دلاری تقویت توان نظامی آمریکا شده و دموکرات‌ها را به تلاش برای جلوگیری از سرمایه‌گذاری در امنیت ملی متهم کرده است. همزمان، دریاسالار کرت رنشاو، فرمانده ناوگان پنجم آمریکا، پس از سفر به اراضی اشغالی با ایال هارل، فرمانده نیروی دریایی رژیم صهیونیستی و دیگر فرماندهان ارشد این رژیم دیدار کرده است.

تمدید ماموریت ناوگروه جرج بوش

گزارش شبکه MS NOW نیز از ابعاد دیگری از آمادگی نظامی آمریکا پرده برداشته است. در نشست ۹ نوامبر با حضور حدود ۵۰۰ نفر از خانواده‌های کارکنان ناوگروه جرج بوش در پایگاه نورفولک، فرماندهان نیروی دریایی اعلام کرده‌اند نیروهای این ناوگروه برای تعطیلات پیش‌رو به خانه بازنمی‌گردند. این دومین بار است که مأموریت ناوگروه پس از ترک نورفولک برای یک استقرار استاندارد شش تا هفت‌ماهه تمدید می‌شود. هانگ کاو، سرپرست وزارت نیروی دریایی آمریکا، به خانواده‌ها گفته است برای احتمال استقرار یک‌ساله آماده باشند. او با طرح ادعاهایی درباره افزایش توان موشکی و پهپادی ایران، این تمدید مأموریت را ضروری دانسته است.
در تل‌آویو نیز کانال ۱۳ تلویزیون رژیم صهیونیستی از برگزاری نشست ارزیابی وضعیت امنیتی توسط نتانیاهو خبر داده و مدعی شده مقام‌های ارشد اسرائیلی احتمال شعله‌ورشدن جنگ ایران در آینده نزدیک را جدی می‌دانند. به ادعای این رسانه، سه سناریو مطرح است: حمله موشکی ایران به اراضی اشغالی و پاسخ گسترده اسرائیل، آغاز جنگ با پشتیبانی آمریکا یا عملیات یک جانبه ارتش رژیم صهیونیستی در ایران.
با وجود این حجم از نشانه‌ها، محمدباقر قالیباف نیز پس از مدت‌ها سکوت درباره تجربه تاریک اسلام‌آباد و در سایه درک تغییر در ایران توسط آمریکا، روسیه و چین در نامه نگاری ونس و تماس های چین و روسیه به سرلشکر رضایی، در گفت و گویی اظهار داشت: «آخرین پاسخ خود را به آمریکا داده‌ایم؛ اکنون توپ در زمین آنهاست.»
او تأکید کرده آمریکا هنوز پاسخ رسمی و مشخصی نداده و برای ادامه مذاکرات و بازگشایی تنگه هرمز باید هفت شرط ایران محقق شود. قالیباف همچنین از کاهش مهلت پیشنهادی میانجی‌ها از هفت روز به دو روز خبر داده و گفته است تیم مذاکره‌کننده تغییری نکرده و همچنان ریاست آن را برعهده دارد.
نکته اساسی آن است که در شرایط کنونی، دیگر نمی‌توان با چند موضع‌گیری درباره آمادگی برای جنگ یا قرارگرفتن توپ در زمین آمریکا، مسئولیت تصمیم‌گیری را به آینده موکول کرد. از زمان جنگ ۳۹روزه تاکنون، در سایه محاسبات اشتباه و فریب‌خوردگی در پرونده مذاکرات، از جمله در عملکرد قالیباف، پزشکیان و عراقچی، و همچنین ترمزهای سیاسی در برابر ظرفیت‌های نیروهای مسلح، بارها فرصت‌هایی در اختیار ترامپ قرار گرفته است. نتیجه این وضعیت، تثبیت محاصره دریایی و حرکت آمریکا به سمت اعمال محاصره زمینی و هوایی نیز بوده است. اکنون کشور به آمادگی همه‌جانبه امنیتی، نظامی، حفاظتی و پدافند غیرعامل نیاز دارد؛ نه امید بستن به سیگنال‌های مذاکره و وعده‌های میانجی‌ها.

اردک لنگ در سودای قمار جدید

شکست انتخاباتی ترامپ، محدودیت‌های سیاسی پیش‌روی جمهوری‌خواهان، نگرانی از وضعیت لیم‌داک و تلاش مشاوران برای استفاده از فرصت باقی‌مانده پیش از آغاز به کار کنگره جدید، در کنار آرایش نظامی آمریکا و هماهنگی دریایی واشنگتن و تل‌آویو، تصویری نگران‌کننده از احتمال جنگ جدید ترسیم می‌کند؛ آن‌هم در شرایطی که عراقچی همچنان از پیشنهاد مذاکره دو روزه سخن می‌گوید و قالیباف از پاسخ نهایی به آمریکا خبر می‌دهد.

یادداشت

محاصره‌شکنی به جای مذاکره‌بازی

پدرام حسینی
روزنامه‌نگار

ترامپ در روزهای اخیر بدون تعارف و پرده‌پوشی، راهبرد خود را اعلام کرده است؛ نه به توافق نیاز دارد و نه قصدی برای عقب‌نشینی از سیاست فشار و محاصره دارد. پیام این حرف دیوانه کاخ سفید این است که دشمن از تثبیت محاصره ایران اطمینان یافته و متحدان آمریکا نیز باید در این مسیر به واشنگتن کمک کنند. این موضع‌گیری یک واقعیت را آشکار می‌کند؛ مسئله اصلی طرف مقابل رسیدن به توافق نیست، بلکه حفظ اهرم فشار و تبدیل آن به ابزاری برای تحمیل اراده سیاسی و امنیتی خود بر ایران است.
در این میان بیان سخنانی همچون این که توپ در زمین آمریکاست و این قبیل حرف های شعاری به خصوص از سوی فریب خوردگان اسلام آباد در زمانی که طرف مقابل آشکارا از بی‌نیازی به توافق سخن می‌گوید و همزمان بر تداوم محاصره تأکید می‌کند، عجیب تر است و انتظار برای تغییر رفتار واشنگتن، بدون تغییر محاسبات آن، چیزی جز استمرار وضعیت مطلوب دشمن نیست. توپ نه تنها در زمین آمریکا نیست، بلکه دشمن با صراحت اعلام کرده است اساساً قصد بازی در زمین توافق را ندارد. بنابراین، اصرار بر نگه داشتن همه ظرفیت‌های کشور در وضعیت انتظار، عملاً به معنای پذیرفتن قواعدی است که واشنگتن برای محاصره ایران طراحی کرده است.
در چنین شرایطی، ضرورت فوری کشور باید شکل‌گیری اجماع ملی بر راهبرد محاصره‌شکنی باشد. محاصره‌شکنی البته صرفاً به معنای تقابل نظامی با ناوهای دشمن یا افزایش هزینه حضور نظامی آمریکا در منطقه نیست. این راهبرد باید ابعاد اقتصادی، سیاسی، دیپلماتیک و امنیتی را همزمان در بر بگیرد. هر کشوری که در اجرای محاصره یا محدودسازی ظرفیت‌های اقتصادی ایران نقش‌آفرینی می‌کند، باید بداند همراهی با واشنگتن بدون هزینه نخواهد بود.
در این میان، نقش امارات و مواضع و تحرکات آن در موضوع تنگه هرمز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. امارات با تخفیف ۳۰ دلاری برهر بشکه نفت و پذیرش ریسک اصابت ها و در سایه تعلل در برخورد با ناوگان کشتی های شاتل اماراتی در بنادر این کشور به واسطه نفوذ لابی امارات در ایران حجم بالایی از نفت خلیج فارس را انتقال داده و در حال خنثی سازی کنترل ایران بر تنگه هرمز است. دیگر نمی‌توان این مسئله را صرفاً یک تخلف تجاری یا موضوعی حاشیه‌ای تلقی کرد. چنین اقدامی، در صورت اثبات، به معنای بهره‌برداری از شرایط امنیتی تنگه و همراهی عملی با سازوکار فشار علیه ایران است.
نکته مهم آن است که نباید اجازه داد دشمن از یک سو با ابزار نظامی و اقتصادی ایران را تحت فشار قرار دهد و از سوی دیگر، متحدان منطقه‌ای‌اش بدون پرداخت هزینه، در اجرای همین سیاست نقش‌آفرینی کنند. محاصره‌شکنی زمانی معنا پیدا می‌کند که تمام حلقه‌های زنجیره فشار شناسایی شوند و هر حلقه متناسب با نقش خود با هزینه و پیامد مواجه شود.

نوبنیاد

■ صاحب امتیاز: محسن منصوری
■ مدیرمسئول: حمیدرضا بیانی
■ تلفن: ۸۸۴۹۹۳۷۲-۰۲۱
■ کدپستی: ۱۵۹۸۹۷۵۷۱۵
■ آدرس: خ سپهبد قرنی خ شاداب پلاک ۲۲ واحد پنج
■ چاپخانه: صمیم

nobonyadonline nobonyadonline

nobonyadonline.ir

یادداشت

دموکراسی انگلیسی؛ ویترینی برای پنهان‌کردن شکاف طبقاتی

سعید مصباح
روزنامه‌نگار

مستند «نگذار حرامزاده‌ها تو را زمین بزنند» ساخته کریستوف فارویگ، تصویری از جامعه بریتانیا ارائه می‌دهد که با آنچه سال‌هاست دستگاه تبلیغاتی غرب از این کشور به‌عنوان مهد آزادی، دموکراسی و رفاه اجتماعی به خورد افکار عمومی می‌دادند، فاصله معناداری دارد. در این مستند، خبری از آن تصویر رؤیایی و اگزوتیک نیست؛ در انگلیسی که این مستند بازتاب می‌دهد، با کارگرانی مواجهیم که برای حفظ دستمزدشان اعتصاب می‌کنند، دانشجویانی که زیر بار هزینه‌های سنگین تحصیل کمرخم کرده‌اند و مردمی که باید تاوان سیاست‌های اقتصادی دولت‌هایشان را بپردازند.

نکته قابل تأمل اینجاست که بریتانیا سال‌هاست به دیگر کشورها درباره حقوق بشر، عدالت اجتماعی و استانداردهای حکمرانی درس می‌دهد؛ اما ظاهراً وقتی پای منافع اقتصادی صاحبان سرمایه به میان می‌آید، پوچی این مفاهیم دوچندان آشکار می‌شود. سیاست‌هایی که از دوران مارگارت تاچر با خصوصی‌سازی و تضعیف اتحادیه‌های کارگری شتاب گرفت، امروز چنان در تار و پود اقتصاد انگلیس ریشه دوانده که حتی خدمات عمومی و آموزش نیز از منطق سودآوری در امان نمانده‌اند.

افزایش هزینه تحصیل دانشگاهی، نمونه روشنی از همین وضعیت است. دانشگاهی که قرار بود مسیر پیشرفت اجتماعی و برخورداری از فرصت‌های برابر باشد، به‌تدریج به امتیازی گران‌قیمت تبدیل شده که دسترسی به آن بیش از هر چیز به توان اقتصادی خانواده‌ها وابسته است. از سوی دیگر، اعتصاب کارگران خدمات شهری بیرمنگام نشان می‌دهد که حتی نیروهایی که ابتدایی‌ترین خدمات زندگی شهروندان را تأمین می‌کنند، برای دفاع از حقوق خود باید به میدان مبارزه بیایند.

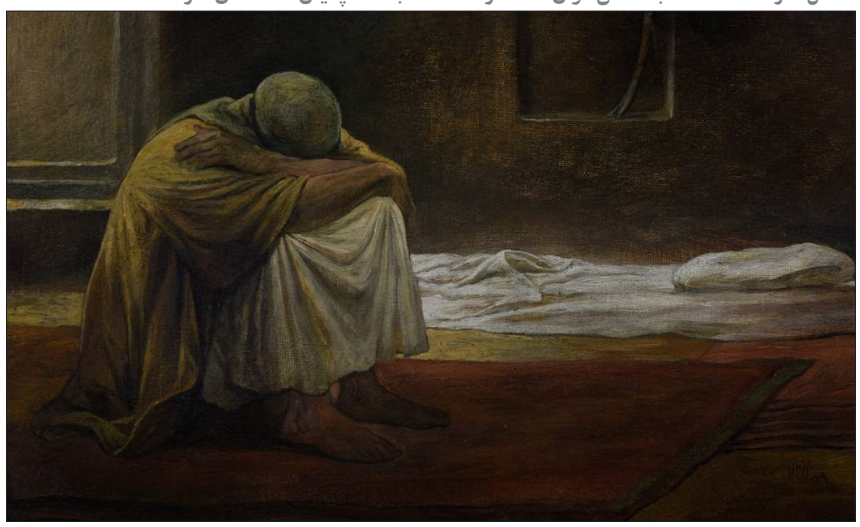
اما مسئله فقط فقر و اعتصاب نیست؛ تناقض اصلی در ادعاهای سیاسی غرب نهفته است. همان‌هایی که نظام سیاسی خود را نمونه اعلای مردم‌سالاری معرفی می‌کنند، چگونه درباره محدودشدن قدرت اقتصادی مردم و سلطه منافع سرمایه‌داران بر تصمیمات عمومی پاسخ می‌دهند؟ آیا صرف برگزاری انتخابات، آن هم در شرایطی که بخش مهمی از مناسبات اقتصادی خارج از اراده عمومی شکل می‌گیرد، برای اثبات عدالت و مردم‌سالاری کافی است؟

پیش‌تر نیز کن لوچ، کارگردان صاحب سبک انگلیسی در آثار خود تبعات سیاست‌های نئولیبرالیسم در انگلستان را بارها به تصویر کشیده و زیر تیغ تند انتقاد خود برده بود. آثار لوچ بارها نشان داده‌اند که پشت تصویر آراسته تمدن غربی، چه مناسبات ناعادلانه‌ای پنهان شده است؛ مناسباتی که در آن سرمایه‌دار قدرت دارد و کارگر باید برای ابتدایی‌ترین حقوق خود بجنگد. ظاهراً آنچه غرب برای دیگران موعظه می‌کند، در خانه خودش هم خریدار چندانی ندارد؛ دموکراسی‌ای که تا پای منافع صاحبان ثروت پیش می‌رود و درست همان‌جا متوقف می‌شود.

چرا یک روایت تراز در تمجید جایگاه تاریخی و اعتقادی دختر مکرم پیامبر اعظم (ص) نیست؟

دِین سینمای ایران به بانوی دو جهان

سالروز شهادت حضرت فاطمه زهرا(س)، بار دیگر غیبت معنادار بانوی دو عالم را در سینمای ایران به یاد می‌آورد. درکشوری که نام و یاد ایشان در مناسبت‌های مذهبی، آیین‌های خانوادگی، فرهنگ عمومی و حافظه تاریخی مردم حضوری عمیق دارد، هنوز یک اثر سینمایی شاخص و ماندگار که زندگی و شخصیت حضرت صدیقه طاهره(س) را موضوع اصلی روایت خود قرار دهد، شکل نگرفته است. البته نمی‌توان ادعا کرد که هیچ تلاشی در این زمینه صورت نگرفته است. برخی آثار نمایشی و تجربه‌های محدود دیگر نشان می‌دهند که این موضوع گاه مورد توجه هنرمندان قرارگرفته، اما فاصله این تلاش‌های پراکنده با یک جریان جدی و حرفه‌ای سینمایی همچنان بسیار زیاد است. پرسش اصلی این است که چرا سینمای ایران، با همه ادعاهایش در مواجهه با یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های هویت اعتقادی جامعه چنین فاصله‌ای دارد؟

مسعود حنیفی
روزنامه‌نگار

حضرت فاطمه زهرا(س) در فرهنگ شیعی، شخصیتی با ابعاد گسترده معنوی، اجتماعی، سیاسی و خانوادگی است. اهمیت ایشان به اندازه‌ای است که رهبر شهید انقلاب بارها از آن حضرت به عنوان الگوی کامل زن مسلمان یاد کرده و بر جامعیت شخصیت ایشان در عرصه‌های گوناگون زندگی تأکید داشته‌اند. زندگی بانوی دو عالم، از حضور در خانواده پیامبر اکرم(ص) و تربیت فرزندان تا دفاع از ولایت و کنشگری در تحولات سیاسی صدر اسلام، ظرفیت‌های روایی کم‌نظیری دارد. با این حال، سهم این شخصیت در سینمای ایران به چند تجربه محدود و پراکنده تقلیل یافته است.

البته در بررسی کارنامه آثار هنری مرتبط با حضرت زهرا(س) نباید از تلاش‌های انجام‌شده چشم‌پوشی کرد. انیمیشن «بانوی بهشتی» که در سال ۱۳۹۷ توسط مرکز تولید و نشر دیجیتال انقلاب اسلامی تولید شد، یکی از نمونه‌های مشخص در این زمینه است که به واقعه شهادت حضرت فاطمه(س) می‌پردازد. در عرصه تئاتر نیز آثاری مانند «کوچه‌های مدینه» نوشته محمد عزیزی، «بانوی بی‌نشان» نوشته سید حسین فدایی حسین و مجموعه نمایشنامه «بانوی نامیرا» تلاش‌هایی برای بازنمایی بخش‌هایی از زندگی و مصائب آن حضرت بوده‌اند. نمایش «فاطمه» به نویسندگی و کارگردانی مریم شعبانی نیز در همین مسیر قرار می‌گیرد.

این نمونه‌ها نشان می‌دهند که موضوع حضرت زهرا(س) اساساً فاقد امکان هنری و دراماتیک نیست. با این حال، فاصله میان این آثار محدود و پراکنده با تولید یک فیلم سینمایی بزرگ، پژوهش‌محور و ماندگار همچنان محسوس است. نمی‌توان چند انیمیشن، نمایشنامه و تجربه نمایشی را معادل شکل‌گیری یک جریان سینمایی دانست. سینمای ایران در روایت زندگی پیامبران و شخصیت‌های مذهبی تجربه‌های موفقی را پشت سر گذاشته است. بنابراین پرسش از غیبت حضرت زهرا(س) در این میان جدی‌تر می‌شود.

مسئله را باید جای دیگری جست‌وجو کرد؛ در اقتصاد سیاسی سینمای ایران و آرایش نیروهایی که مناسبات تولید، سرمایه، مدیریت و اعتباربخشی به آثار را شکل می‌دهند. وقتی بخشی از واقعیت اعتقادی جامعه پیشاپیش با برچسب‌هایی مانند شعارزدگی و سفارشی‌بودن مواجه می‌شود، طبیعی است که سرمایه‌گذار و تولیدکننده نیز برای ورود به این عرصه انگیزه کمتری داشته باشند. سینمایی که برای نمایش انواع سبک‌های زندگی محدودیتی برای خود قائل نیست، چرا در مواجهه با ایمان و اعتقادات مردم چنین محتاط می‌شود؟

البته ساخت فیلم درباره حضرت زهرا(س) به پژوهش تاریخی، مشاوره دینی، فیلمنامه قدرتمند و امکانات فنی متناسب نیاز دارد. اما راه‌حل صرفاً اختصاص بودجه و سفارش تولید نیست. اگر قرار است اثری در شأن بانوی دو عالم ساخته شود، باید مناسبات اقتصادی و فرهنگی سینما نیز امکان شکل‌گیری چنین تجربه‌ای را فراهم کنند. برای ساخت فیلمی ماندگار درباره حضرت زهرا(س)، ابتدا باید یک انقلاب در مناسبات سینمایی صورت‌بندی کرد؛ باید میزانسن را تغییر داد. نه فقط میزانسن دوربین و بازیگر، بلکه میزانسن قدرت و اندیشه در سینمای ایران را. وگرنه حضرت زهرا(س) همچنان در زندگی مردم ایران حاضر خواهد بود و سینمای ما همچنان مشغول تماشای واقعیتی دیگر!

یادداشت

آقای اسعدیان! ریل‌گذاری فرهنگی با سلام‌وعلیک آغاز می‌شود!

وحید ناظری
روزنامه‌نگار

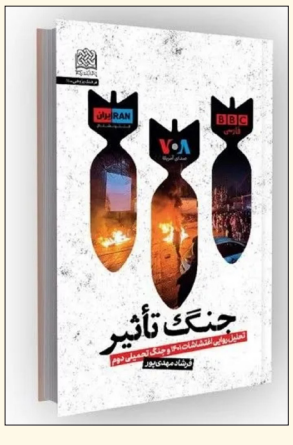
همایون اسعدیان، مدیرعامل خانه سینما، در واکنش به انتقادها درباره حضور سفیر فرانسه در این نهاد، توضیحاتی داده که بیش از آنکه روشنگر باشد، صورت مسئله را پاک می‌کند. به گفته او، پی‌یر کوشار صرفاً برای چند دقیقه و به رسم میزبانی ایرانی به خانه سینما دعوت شده و همه چیز در حد یک سلام‌وعلیک بوده است. اسعدیان حتی تأکید کرده که هیچ تفاهم‌نامه یا مذاکره‌ای صورت نگرفته است. اما آقای اسعدیان! چه کسی گفته است ریل‌گذاری فرهنگی الزاماً با امضای تفاهم‌نامه آغاز می‌شود؟

مسئله دقیقاً همین ساده‌انگاری است. فرانسه سال‌هاست برای حضور مؤثر در سینمای جهان، شبکه‌ای از ابزارهای مالی، آموزشی، تولیدی و جشنواره‌ای ایجاد کرده است. مرکز ملی سینمای فرانسه (**CNC**) از سال ۲۰۱۲ برنامه «کمک به سینماهای جهان» را برای حمایت از تولید مشترک، پرورش استعدادهای خارجی و گسترش همکاری با سینمای کشورهای دیگر به راه انداخته است. مؤسسه فرانسوی نیز با برنامه‌هایی مانند «کارخانه سینما» در جشنواره کن، به شناسایی و شبکه‌سازی با فیلمسازان و تهیه‌کنندگان کشورهای مختلف می‌پردازد. اینها ابزارهای شناخته‌شده دیپلماسی فرهنگی فرانسه هستند.

در چنین شرایطی، حضور سفیر فرانسه در خانه سینما و گفت‌وگو درباره موج نو سینمای فرانسه را نمی‌توان صرفاً یک دیدار دوستانه و بی‌اهمیت قلمداد کرد. به‌ویژه آنکه در روایت اولیه این ملاقات، از گسترش همکاری‌های فرهنگی و برگزاری برنامه‌های مشترک سینمایی سخن گفته شده بود. اگر قرار نبوده موضوعی فراتر از سلام‌وعلیک مطرح شود، پس این تعبیر همکاری‌های مشترک از کجا آمده است؟

آقای اسعدیان! مسئله امضای تفاهم‌نامه نیست. مسئله این است که چه کسانی، با چه ابزارهایی و بر اساس کدام اولویت‌ها در حال شکل‌دادن به آینده سینمای ایران هستند. ریل‌گذاری فرهنگی گاهی از یک نشست تخصصی، یک ارتباط نهادی و یک دعوت دوستانه آغاز می‌شود. تقلیل این مناسبات به سلام‌وعلیک، پاسخ مناسبی به نگرانی درباره استقلال سینمای ایران نیست. خانه سینما باید درباره این ارتباطات شفاف باشد، نه اینکه با چند جمله تشریفاتی، پرسش‌های جدی را بی‌اهمیت جلوه دهد.

«جنگ تأثیر»؛ روایتی از پشت‌پرده جنگ شناختی و اغتشاشات ۱۴۰۱

کتاب «جنگ تأثیر» تازه‌ترین اثر فرشاد مهدی‌پور است که با تمرکز بر اغتشاشات سال ۱۴۰۱ و جنگ تحمیلی ۱۲روزه، به بررسی ابعاد رسانه‌ای، روانی و شناختی مناز عات معاصر می‌پردازد.

این کتاب سازوکارهای ارتباطی و اجتماعی را بررسی می‌کند که از طریق تولید محتوا در بسترهای پلتفرمی و بهره‌گیری از زیرساخت‌های فرهنگی و ارزشی، به دنبال تغییر نگرش‌ها، عواطف و برداشت‌های جامعه هدف هستند. مهدی‌پور در این اثر، جنگ تأثیر را عرصه‌ای فراتر از تقابل نظامی و امنیتی معرفی می‌کند؛ عرصه‌ای که در آن، روایت‌سازی، جهت‌دهی به افکار عمومی و مداخلات شناختی نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌دهی به فهم عمومی از تحولات دارند. بر این اساس، پیامدهای چنین جنگی می‌تواند از شکست و پیروزی نظامی نیز فراتر برود و انسجام اجتماعی، اعتماد عمومی و امنیت روانی جامعه را تحت تأثیر قرار دهد.

در بخشی از کتاب، حمله رژیم صهیونیستی به ایران در خرداد ۱۴۰۴ نیز به‌عنوان نمونه‌ای از پیوند عملیات نظامی با جنگ رسانه‌ای و شناختی مورد توجه قرار گرفته است.

«جنگ تأثیر» در ۲۱۴ صفحه، آبان ۱۴۰۵ توسط سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی منتشر شده است.